

**T.C.
GİRESUN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
AVRASYA ARAŞTIRMALARI ANABİLİM DALI**

**ULUSAL VE ULUSLARARASI BAZI RESMİ BELGELERDE SUÇA
SÜRÜKLENEN ÇOCUKLAR VE TERÖR ÖRGÜTLERİ ÖRNEĞİ:
AFGANİSTAN, KUZEY IRAK-SURİYE VE KARABAĞ**

**EXAMPLE IN SOME NATIONAL AND INTERNATIONAL OFFICIAL
DOCUMENTS ABOUT CHILDREN DRIVEN TO CRIMINAL AND
TERRORIST ORGANIZATIONS: AFGHANISTAN, NORTH IRAQ-SYRIA
AND NAGORNO-KARABAKH**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KORAY ÖZTÜRK

**Tez Danışmanı
Prof. Dr. Şirin DİLLİ**

GİRESUN, 2021

JÜRİ ÜYELERİ ONAY SAYFASI

Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün 22.06.2021 tarihli toplantısında oluşturulan jüri, Sosyal Bilimler Enstitüsü Avrasya Araştırmaları Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Koray ÖZTÜRK'ün "Ulusal ve Uluslararası Bazı Resmi Belgelerde Suça Sürüklenen Çocuklar ve Terör Örgütleri Örneği: Afganistan, Kuzey Irak-Suriye ve Karabağ" başlıklı tezini incelemiş olup aday 12.07.2021 tarihinde, saat 10.00'da jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Aday çalışma, sınav sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Sınav Jürisi	Unvanı, Adı Soyadı	İmzası
Üye (Başkan)	Prof. Dr. Rahmi ÇİÇEK	
Üye (Danışman)	Prof. Dr. Şirin DİLLİ	
Üye	Doç. Dr. Fuat UÇAR	

ONAY

...../...../2021

Prof. Dr. Güven ÖZDEM
Enstitü Müdürü

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Ulusal ve Uluslararası Bazı Resmi Belgelerde Suça Sürüklenen Çocuklar ve Terör Örgütleri Örneği: Afganistan, Kuzey Irak-Suriye ve Karabağ” adlı çalışmamın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım kaynakların kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

10.08.2021

Koray ÖZTÜRK

ÖNSÖZ

Bu çalışmanın amacı, çocuk-suç ilişkisi bağlamında, çocukların suça sürüklenmesi ve devamında terör örgütleri tarafından nasıl devşirilerek istismar edildiğini Avrasya Bölgesi özelinde ortaya koymaktır. Konu çerçevesinde, Afganistan, Kuzey Irak-Suriye ve Karabağ örneklerinden yola çıkarak çatışmalarda kullanılan çocukların profili, resmi kurumların raporları ve bilimsel çalışmaları ışığında değerlendirilmiştir.

Tezin hazırlanmasında, öncelikle bilgi ve tecrübelerinden yararlandığım, çalışmamı bilimsel temeller ışığında şekillendiren değerli danışmanım Prof. Dr. Şirin DİLLİ 'ye teşekkür eder, saygılarımı sunarım. Yine yüksek lisans eğitimimin başından beri verdiğim her kararda yanımda duran, onları hayata geçirmem için desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen Sayın Dr. Öğr. Üyesi Şerif Ali DEĞİRMENÇAY'a, değerli büyüğüm Öğr. Gör. Hüseyin KARA'ya ve kardeşim Fatih ŞEKER'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca tüm eğitim hayatım boyunca benden maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen, her zaman yanımda olan ve bugünlere gelmemde en büyük emeği olan sevgili aileme, çok kıymetli ÖZTÜRK ailesine, en içten teşekkürlerimi sunmayı bir borç bilirim.

ÖZET

ULUSAL VE ULUSLARARASI BAZI RESMİ BELGELERDE SUÇA SÜRÜKLENEN ÇOCUKLAR VE TERÖR ÖRGÜTLERİ ÖRNEĞİ: AFGANİSTAN, KUZEY IRAK-SURİYE VE KARABAĞ

ÖZTÜRK, Koray

Giresun Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Avrasya Araştırmaları Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi

Ağustos 2021

Avrasya Araştırmaları alanında yapılan bu çalışmada, çocuk ve suç kavramlarına ilişkin genel hukuki ve sosyolojik değerlendirme, çocukların Avrasya'da suça sürüklenme nedenleri, çocukların cephelerde savaştırılma, terör suçuna bulaştırılma aşamalarına yer verildikten sonra, çocukların nasıl uluslararası terör örgütleri tarafından kullanıldıklarına yönelik verileri ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Çalışma; Avrasya'nın Balkanları olarak değerlendirilen Azerbaycan, Ermenistan ve Afganistan'ın yanında, bölgede stratejik öneme sahip ve son gelişmelerle birlikte önemli bir aktör haline gelen Türkiye temel alınarak sınırlandırılmıştır.

Çalışma yöntemi olarak tarama modeli kullanılmıştır. Alanda yapılan akademik çalışmalar, TUIK verileri, Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı Raporu, ABD Dışişleri Bakanlığı'nın İnsan Hakları Uygulamaları Üzerine Ülke Raporları ve İnsan Ticareti Raporları gibi kurumlardan elde edilen verilerden yola çıkarak hazırlanmıştır. Verilerin daha anlaşılır ve karşılaştırılabilir olmasını sağlamak amacıyla tablo ve grafikler sunulmuştur.

Avrasya Araştırmaları alanında hazırlanan bu yüksek lisans tez çalışması kapsamında, Avrasya'da cephelerde savaştırılan çocukların bu coğrafyadaki hangi resmi veya gayri resmi -uluslararası- aktörler tarafından nasıl kullanıldığı ortaya konulmuştur. Ayrıca Avrasya Bölgesi'nde kullanılan çocuklar hakkında bilgi verilmiştir. Türkiye, Irak, İran ve Suriye'de etkin olarak silahlanarak Türkiye sınırları

dâhilinde Doğu ve Güney Doğu Anadolu Bölgelerine sahip olabilmek için bünyesinde çocukları da silahlandığı uluslararası kurumlarca raporlanan ve uluslararası akademik makalelerde ele alınan PKK'nın, bir uluslararası silahlı terör örgütü olarak Orta Doğu Coğrafyasında, çocukları kullanmasını kolaylaştıran etkenler üzerinde durulmuştur. Buradan yola çıkarak, Avrasya Bölgesinde patlak veren silahlı çatışmalarda, savaşlarda, cephelerde kullanılan çocukların genel tipolojisi çıkartılmaya çalışılmıştır.

Yapılan değerlendirmeler sonucunda çocukların suça sürüklenmelerinde birçok etkenin karşımıza çıkmakta olduğu gözlenmiştir. Bu etkenler içerisinde bu çalışma kapsamında ele alınanlar; aile ve ebeveyn tutumları, yoksulluk, eğitim düzeyi, sosyal eşitsizlik ve sosyal adaletsizlik odaklı olanlar olmuştur. Çocukların terör suçlarına sürüklenmelerine ilişkin yapılan değerlendirmede, çocukların suça sürüklenmesindeki parametrelerden farklı olarak, sosyal ve demografik özelliklerin de terör örgütleri tarafından kullanıldığı gözlenmiştir. Bu parametreleri yoksulluk, nüfus, cinsiyet, yaş, inanç ve etnik yapı olarak sıralamak mümkündür. Avrasya Bölgesi'nde ise özellikle etnik yapı, inanç ve sosyo-ekonomik eşitsizlik gibi parametreler üzerinden çocukların istismar ve terörize edildiği gözlenmiştir.

Bu anlamda gerek akademik çalışmaların yaygınlaştırılması gerek ilgili kurum-kuruluşların ulusal ve uluslararası düzeyde çalışmalarını yapması ve katkıda bulunması oldukça önemli olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Avrasya, Suç, Çocuk, Terör

ABSTRACT

EXAMPLE IN SOME NATIONAL AND INTERNATIONAL OFFICIAL DOCUMENTS ABOUT CHILDREN DRIVEN TO CRIMINAL AND TERRORIST ORGANIZATIONS: AFGHANISTAN, NORTH IRAQ-SYRIA AND NAGORNO- KARABAKH

ÖZTÜRK, Koray

Giresun University

The Institute of Social Sciences

Eurasia Research Department, MSc Thesis

August 2021

In this study, it is aimed to reveal the sociological and anthropological definitions of key concepts such as “children” and “crime”, the use of these concepts together, the reasons for children to commit crime, stages leading children to terrorist crimes, and finally a snapshot on children used in the Eurasian region during the Azerbaijan-Armenia war last year.

In terms of methodology, scanning model was used. Scanning models concerns research approaches that aim to describe a situation that existed in the past and is still ongoing. The event, the individual or the object, which is the subject tried to be defined as it is in its own conditions. Turkish Statistical Institute's data, Turkey's Interior Ministry's Strategy Development Report, Human Rights Practices published by the US Department...., all are presented in tables and graphics in order to make these data more understandable and comparable for the reader.

In the field, parameters that pushes children to commit crimes as well as international terrorist organizations' ways to use children to commit crime are illustrated. Besides; at the point of strengthening the up-to-datedness of the study, the issue that the same or similar actions could be carried out in the Eurasia region is discussed from different angles by demonstrating the role played by PKK or Al-Qaeda and their way to use children.

As a result of the fied many factors seems to dragg children into crime. These factors are; family and parental attitudes, poverty, social inequality and social injustice. However, the most striking of these issues are family and parental attitudes. The same situation occurs when children are dragged into terrorist crimes and they are abused by terrorist organizations.

Children not only fail to fulfill their social duties by being dragged into crime, but also become enemies of society by being dragged into terrorist crimes. It is an indisputable fact that the future of the society, the transfer of cultural codes of the nation, and the design of families play an important role in raising children who express their future. If this issue is not taken into account, social collapse is inevitable. In this sense, it will be very important to generalize such academic studies and to contribute to studies at a national and international level for relevant institutions and organizations.

Keywords: Eurasia, Child, Crime, Terror

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	I
ÖZET	II
ABSTRACT	IV
İÇİNDEKİLER	VI
SİMGELER VE KISALTMALAR	VII
TABLOLAR	VIII
GRAFİKLER	VIII
GİRİŞ	1
1. BÖLÜM: ÇOCUK VE SUÇ	3
1.1. Çocuk Suç ve Terör İlişkisi	6
1.2. Çocuk Askerler ve Terör Üzerine Uluslararası Değerlendirme	7
2. BÖLÜM: TERÖR SUÇUNA BULAŞTIRILAN ÇOCUKLAR	19
2.1 Çocukları Terör Suçuna Sürükleyen Etkenler	19
2.1.1 Ailevi Sorunlar	20
2.1.1.1 Zorla Evlilik/Gelin Değişimi/Tercih Edilen Kişiyle Evlenmesine İzin Verilmemesi .	20
2.1.1.2 Otoriteden Kurtulma Arzusu	21
2.1.1.3 Aile İçi Şiddet, İhmal ve İstismar	22
2.1.2 Beyin Yıkama, Korkutma ve Zorla Kaçırma	23
2.1.3 İşsizlik ve Ekonomik Sorunlar	25
2.1.4 Sevgili, Arkadaş ve Örgütsel Çevre (Akraba) Etkisi	26
2.2 Terör Örgütlerinin Kullandığı Çocuk Militanlar	29
SONUÇ	37
KAYNAKÇA	39
EKLER	45
Resim-1: Abdullah Öcalan Çocuk Militanlarla	45
Resim-2: PKK'nın Çocuk Komutanı Reşo	45
Resim-3: PKK Tarafından Örgüt Kampına Dâhil Edilmiş Kız Çocuğu	46
Resim-4: PKK'lı Kız Çocukları ve Genç Kızlar	46
Resim-5: Çocuklar 26 Temmuz 2012'de Kabil'de bir medresede duvardaki bir delikten Kuran okurken görülüyor	47
Resim-6: Sivil Yerleşim Yerlerine Yapılan Saldırıların Sonucu Yaralan Çocuk	47
ÖZGEÇMİŞ	48

SİMGELER VE KISALTMALAR

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
İHIÖ	: İnsan Hakları İzleme Örgütü
OJJDP	: Çocuk Adaleti ve Suçluluğun Önlenmesi Ofisi
PKK	: Kürdistan İşçi Partisi
SSCB	: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
T.C.	: Türkiye Cumhuriyeti
TEPAV	: Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı
TDK	: Türk Dil Kurumu
WASP	: Beyaz Protestan Amerikalı

VIII

TABLolar

Tablo 1: 10-17 yaş aralığındaki oğlan çocuklarla ilgili tutuklama	10
Tablo 2: 10-17 yaş aralığındaki kız çocuklarla ilgili tutuklama	11
Tablo 3: Türkiye genelinde 2017 yılında kız çocuklar tarafından en çok işlenen ve ilk beş kategoride yer alan suçlar.	12
Tablo 4: 10-17 yaş aralığındaki WASP çocuklarla ilgili tutuklama	13
Tablo 5: 10-17 yaş aralığındaki Afro-Amerikalı çocuklarla ilgili tutuklama	14
Tablo 6: 10-17 yaş aralığındaki Amerika Yerlisi (Kızılderili) çocuklarla ilgili tutuklama	16
Tablo 7: 10-17 yaş aralığındaki Asyalı çocuklarla ilgili tutuklama.....	16
Tablo 8: 2013-2016 Yıllarında Teslim Olan PKK'lı Sayısı	33
Tablo 9: PKK'ya Katılanların Yaş Dağılımı	34
Tablo 10: Teslim Olan ve PKK'ya Katıldığı Tespit Edilenlerin Yaş Ortalaması.....	35

GRAFİKLER

Grafik 1: Tüik verilerine göre 2017 yılında oğlan ve kız çocuklar tarafından en çok işlenen suçlar..	11
Grafik 2: Oğlan ve Kız çocuklarına ait tablolardaki toplam suçlarla ilgili tutuklama grafiği.	13
Grafik 3: WASP ve Afro-Amerikalı çocuklara ait tablolardaki toplam suçlarla ilgili tutuklama grafiği.	15
Grafik 4: Amerika Yerlisi ve Asyalı çocuklara ait tablolardaki toplam suçlarla ilgili tutuklama grafiği.	17
Grafik 5: PKK'ya Katıldığı Tespit Edilen Çocukların Genele Oranı	34

GİRİŞ

Suçun ne olduğu konusu yalnız hukukçuları değil, sosyal bilimler alanı içerisinde Devletler düzeyinde düşünüldüğünde uluslararası ilişkiler uzmanlarını, kamu yönetimi ve siyaset bilimcileri, sosyologları, psikologları ve kriminologları da ilgilendiren bir konudur. Dolayısıyla suç konusu dar anlamının ötesinde, elverişsiz sosyo-politik ortamların, kültürel karmaşıklıkların, toplumsal tabakalaşma ve eşitsizliklerin birey üzerinde yarattığı etkilerin topluma yansıyan düzen bozucu aykırı ve yasal olmayan faaliyetleri olarak ifade edilebilir. Bu bağlamda Alfieri'nin "*Suçlu cemiyet hazırlar, fert işler*" şeklindeki ifadesi, suça sürüklenmiş çocuklar için yerinde bir tanım gibi durmaktadır (Kunt, 2003: 22).

Toplumun geleceği konumunda olan çocuklar gerekli önlemler alınmadığı takdirde, sağlıklı sosyalleşme ve toplumsallaşma sürecini tamamlayamayıp sağlıklı bir birey olması gerekirken, terör suçuna bulaşarak toplumun ve milletin düşmanı haline gelirler. Oysa çocuk, doğduğunda ne kötü ne de iyi bir varlık olarak ifade edilemez, sosyal bir ortamda doğar ve doğduğu andan itibaren başlayarak birey olana kadar çevresi tarafından şekil verilmeye ve çeşitli ilkelere tabii olmaya başlar. Bu süreçte çocukların sahip oldukları ailelerin özellikleri onların gelecekte birey olarak nasıl şekil alacaklarını belirleyen en önemli kurumdur (İçli, 2009: 40). Çocukların, toplumun geleceğinin inşası noktasında önemli oldukları gerçeği, insanlığın tartışmasız uzlaştıkları belki tek konudur (Yavuzer, 1986: 78). Dolayısıyla suçluluk konusu içerisinde çocuk suçluluğunun şüphesiz en çok önemsenen konu olduğunu ifade edebiliriz. Çünkü o yaşlarda zihinsel ve fiziksel olgunluğa henüz erişmemiş olan çocuğun aynı zamanda sosyalleşme ve toplumsallaşma sürecindeki rollerinin de henüz farkına varmaması, ergenlerin suç işleme yaklaşımı, kurallara karşı koymak ve normları kendine göre düzenleme arzusuyla karşımıza çıkacaktır.

Bu anlamda çalışmamızda "Suç ve Çocuk İlişkisi" çerçevesinde aşağıdaki problemlere cevap aranmıştır:

1. Çocukları suça sürükleyen etkenler nelerdir?
2. Avrasya Bölgesinde suça sürüklenen çocukların terör örgütleri tarafından kullanılma gerekçeleri nelerdir?

3. Bu bölgede uluslararası terör örgütleri çocukları neden ve nasıl istismar etmektedirler?
4. PKK ve Taliban¹ terör örgütlerinin Avrasya Bölgesindeki faaliyetleri nelerdir ve Azerbaycan-Ermenistan Savaşı bu bağlamda nasıl değerlendirilmelidir?

Yukarıda belirtilen alt problemlerin çözümünde, literatür ışığında taranan bilimsel yayınlar ve Devlet birimlerinin kamuoyu ile paylaşmış olduğu bilgiler ışığında araştırmalar yürütülmüştür.

Yöntem olarak Avrasya, suç, çocuk ve terör kavramlarının tanımlanmasıyla birlikte çocukları suça sürükleyen etkenlerle, çocukları terör suçuna sürükleyen etkenlerin ne ölçüde ortaklık gösterdiğini tespit etme amacıyla olan bu çalışma, tarama modelinde betimsel nitelik taşıyan bir araştırmadır.

Tarama modelleri, geçmişte var olan ve halen devam eden bir durumu mevcut şekli itibariyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yöntemleridir(Yıldırım & Şimşek, 2008: 68). Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, mevcut koşulları içinde ve var olduğu şekliyle tanımlanmaya çalışılır. Olayları, herhangi bir şekilde değiştirme ve etkileme çabası gösterilmemektedir. Araştırma verileri nitel araştırma ve veri toplama yöntemlerinden yola çıkılarak doküman incelemesi tekniği kullanılarak toplanmıştır. Bu türdeki araştırmalarda nitekim araştırmacının, ihtiyacı duyduğu veriyi, gözlemlene veya görüşme yapmaya gerek kalmadan tek başına bir veri toplama yöntemi olarak kullanabilmektedir.

¹ Sovyetler Birliği'nin Afganistan'ı işgali sonrası duruma gösterilen tepki neticesinde temeli atılmış olan ve günümüzde de etkisi ve eylemleri devam eden dini terör örgütüdür. Taliban hakkında daha fazla bilgi edinmek için bakınız. Afşar, S., Samples, C., & Wood, T. (2008). *Taliban: örgütsel bir analiz*. Deniz Yüksekokulu Monterey Ca Milli Güvenlik İşleri Bölümü.

1. BÖLÜM: ÇOCUK VE SUÇ

Toplumlar için ortak yaşamı sağlayan ifade edici ve tanımlayıcı değerler vardır. Ortak yaşamı sağlayan bu değerlere yani ortak yaşama ters düşen insan davranışları her toplumda gözlenmektedir. Suçu bu değerlerden sapma bir davranış olarak ifade etmek mümkündür (Selçuk, 2014: 85)

Suçun tanımlanması hususu hukukçuların yanında, sosyologları, psikologları ve kriminologları da ilgilendiren bir konudur (Öztürk, 2020: 234). Dolayısıyla suçun alandan alana ifade ve tanımlama noktasında farklılık göstermesi kaçınılmazdır. Suçu bütün unsurları ve özellikleri ile tanımlamak ve ortaya koymak için yapılacak tanımlamanın hareket noktasını belirlerken özellikle dikkat etmek gerekmektedir: Şayet hareket noktası hukukun dışında seçilmişse, suçu işleyen kişinin sosyo-politik görüşü ve inançlarına uymak gibi bir değeri olur aksi durumda bu değerden bahsetmek mümkün değildir. Bu yüzden suç tanımında “*ahlâk düzenini ciddi şekilde bozan ve bu nedenle Devlet'in hoş görmeyeceği bir fiil*” (Marinucci & Dolcini, 2019: 118'den akt. Öztürk, 2020: 234) olarak belirten tanım ile “*suçu olağan suç biçiminde idrak edip her zaman ve her yerde dürüstlük ve merhamet duygularına saldırıyı ifade eden bir hareket*” (Alacakaptan, 1970: 8'den akt. Öztürk, 2020: 234) şeklinde farklı tanımlamalar ortaya çıkmaktadır.

Suç algısında zamandan zamana, toplumdan topluma farklılar görülmektedir (Öztürk, 2020: 234). Hangi fiillerin suç kabul edileceği ve suçu işleyen insanlara karşı toplumun tutumu ve uygulayacağı yaptırımlar konusunda geçmiş zamanlardan beri farklı görüşler ortaya atılmış ve çözüm yolları denenmiştir. Bu hususta geçmiş dönemlerde suç işleyenlere karşı daha çok katı ve büyük cezalar verilirken, günümüze geldiğimizde ise daha farklı uygulamalar ve çözümler olduğunu görmekteyiz

Bu uygulama ve çözümler öncelikle, suç işleyen bireyleri topluma yeniden kazandırmak amacıyla ortaya konmuştur. Çünkü suç, hukuksal bir olgu olduğu gibi, kültürel ve toplumsal tarafı da oldukça ağır basan bir olgudur (Öztürk, 2020: 235) Çoğunlukla toplumsal bir olayın sonucu olarak karşımıza çıktığı görülmektedir. Özellikle elverişsiz sosyal ortam ve çevrenin bir sonucu olarak kendini göstermektedir. Bu durumu bir tür sosyal organizasyonsuzluk olarak tanımlamak mümkün olmaktadır (Petee & Kowalski, 1993: 87-89'den akt. Öztürk, 2020:235) Sosyal ortamların elverişsizliğini ve sosyal organizasyonsuzluğu yoksulluk, kültürel karmaşıklık ve

özellikle geleneklerine bağlı toplumlarda, mitlerinden kopma, toplumsal ve kültürel çözülme olarak ifade mümkündür. Bu bağlamda Alfieri'nin “*Suçlu cemiyet hazırlar, fert işler*” sözü, suça sürüklenmiş çocuklar için yerinde bir tanım gibi durmaktadır (Öztürk, 2020: 235; Kunt, 2003: 22).

Terim olarak “çocuk” kavramı incelendiğinde TDK sözlüğüne göre bebeklik dönemi ile erginlik dönemi arasındaki süreç olan gelişme dönemi olarak ifade edilen süreci yaşayan insan anlamına gelmektedir (TDK, 2011'den akt. Öztürk, 2020: 235). Hukuksal tanımlamalara bakıldığında özellikle Roma ve İslam hukukunu benimseyen toplumlarda fizyolojik ve cinsel gelişmişliğe ulaşmakla birlikte çocuğun küçüklükten çıkacağı kabul edilirken, modern hukukun geçerli olduğu toplumlarda ise bu durumun zihinsel olgunluğa ulaşmakla mümkün olduğu ifade edilmektedir.

Geleneksel kültürlerin benimsendiği toplumlarda yetişkinlikten farklı özel bir çocukluk dönemi düşünmek mümkün değildir (Öztürk, 2020: 235). Çünkü geleneksel toplumlarda sosyo-kültürel hayatı düzenleyen en önemli olgulardan biri de gelenekler ve göreneklerdir. Dolayısıyla bu kültürel değerlerin yüklediği sorumluluklar çocukları da kapsamaktadır. Haliyle çocukluk döneminde de aile, toplum hayatı ve sosyal hayata dair üstlenilmesi gereken önemli görevler bulunmaktadır. Bu görev ve sorumluluklar çocuğun gelişim sürecindeki önemli parametreler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Çocuk doğduğunda ne kötü ne de iyi bir varlık olarak ifade edilemez, sosyal bir ortamda doğar ve doğduğu andan itibaren başlayarak birey olana kadar geçen süreçte çevresi tarafından çeşitli ilkelere tabii tutulmaya ve şekil verilme sürecini yaşar. Özellikle bu süreçte çocukların üyesi oldukları ailenin özellikleri onların gelecekte nasıl bir birey olacakları noktasında etken olan en önemli kurumdur (İçli, 2009: 40).

Küçük yaşlarda genelde bütün çocuklar küçük denilebilecek suçlar işlerler. Uzmanlara göre “*çocuklar kendisini yenebileceği suçluluk güdülerine sahiptir; aslında suçluluk kategorisine girse de, önemsiz kabul edilen küçük suçları işlemeyen hiç kimse yoktur*” (Kunt, 2003: 25). Fakat bu çocukların gelecekte işleyecekleri suç, suçlu olacakları anlamına gelmemektedir. Gelişim dönemi içindeki çocukların büyük bir bölümü toplumsallaşma noktasında ve çevreye uyum sağlama konusunda denge kuracaklardır (Kunt, 2003; Yavuzer, 2019b). Ancak bazı çocukların bu tanıma uymayarak suça karışmış olabilecekleri öngörülmektedir.

Ergenlerin suç işlemesi, kurallara karşı koymak ve normları kendine göre düzenleme arzusuyla karşımıza çıkacaktır. Bu noktada ergenler çaba gösterebilirler. Fakat bu çabalarına karşı koyulması durumunda ailesi ile çevresinde anlayışla karşılanmaması halinde suç olgusu, suça yönelme ve suçlu davranış ortaya çıkacaktır (Yağbasan, 2012'dem akt. Öztürk, 2020: 236).

Araştırmalar dikkate alındığında karşımıza çıkan sonuç sokaklarda yaşayan ve çalışan çocukların suça karışma olasılıklarının daha çok olduğudur. Çocukları sokağa sonrasında ise suça sürükleyen en önemli etkenin yoksulluk olduğu ifade edilmektedir (Öztürk, 2020: 247). Maddi imkânsızlıklarla beraber çocukların erken yaşta çalıştırılması da çocukların suça karışmasına sebebiyet verdiği gözlenmektedir.

Öte yandan çocukların suça karışması olgusu, sadece gelir dağılımı faktörü ile ifade edilemeyecek kadar çok yönlü bir olgudur. Maddi imkânsızlığın yanında, ailelerin ilgisizliği içinde bulunduğu toplumda şiddet olaylarıyla karşılaşma, medyada şiddet içeren görüntüler ve mesajlarla karşılaşmada çocuğun suça sürüklenişinde önemli risk faktörleridir (Öztürk, 2020: 237).

Çocukların suça sürüklenmesi konusundaki risk faktörlerinden bahsederken aile olgusu ve yoksulluk kadar ele alınması gereken inanç ve etnik yapı gibi parametrelerin de öne çıktığı görülmektedir. Çocuk suçluluğundan kastımız sadece adi suçlar ya da emniyet kaydına girmiş çocuklarla sınırlı değildir. Bunun yanında terör örgütleri tarafından kullanılan ve istismar edilen çocuklar da, terör suçlarına bulaştırılmak suretiyle suça sürüklenen çocuklar kapsamında değerlendirilmektedir.

Uzmanlarında söylediği gibi *"suç işleyen çocuk yoktur, suça itilen çocuk vardır. Bu durumda suça itilen çocuk, ailesi ve bulunduğu toplum içerisindeki düzensizliklerin bedelini önce kendi ödeyip, sonra da topluma ödeten ve toplumun geleceği adına olumsuzluk ve umutsuzluk oluşturan çocuktur. Çocuk haklarından mahrum bırakılarak yasal olmayan yollarla hakkını alamaya mecbur bırakılan çocuktur"* (Yörükoğlu, 2007: 132'den akt. Öztürk, 2020: 237). Bu çıkarımlardan hareketle gereken tedbirlerin alınması ve konuyla ilgili yaptırımların hayata geçirilmesi kaçınılmaz bir gerçektir. Bu sosyolojik gerçeklerin yanında hukukun işletilmesi ve Milletler Cemiyeti tarafından hazırlanmış olan Çocuk Hakları Bildirgesi ile ilk defa 1924 yılında uluslararası hale getirilen çocuk haklarının korunması da önemli bir gereklilik olarak karşımıza çıkmaktadır.

Savaşmanın anlamını ve sonuçlarını kavrama noktasında gereken yetkinliğe ve yaşa sahip olmayan çocukların zorla ya da kafaları yıkanmak suretiyle terör örgütlerine katılmalarını sağlama, en temel insan hakkı ilkelerinin ihlalinin en büyük göstergesidir. Dünya da ve ülkemizin sınırları içerisinde hatta hemen başı yanındaki gerilimlerde terör örgütleri tarafından çocukların çeşitli yöntemler kullanılarak zorla silahaltına alınması insanlığın geleceği adına endişe vericidir. Günümüzde binlerce ailenin, rızaları dışında alıkonmuş çocuklarının terör örgütleri tarafından kendi siyasi ve ekonomik çıkarları için kullanmasını çaresiz bir şekilde izlemekte ya da sessiz bir çığlıkla duyurmaya çalışmaktadır.

1.1. Çocuk Suç ve Terör İlişkisi

Çocuk suç ve terör ilişkisinin Dünya genelinde ki durumunu incelerken karşımıza çocuk asker kavramı çıkmaktadır. 19 yüzyıla kadar gündem dışı olan çocuk kavramının gündeme gelmesi sanayi toplumunun gelişmesiyle başlamış ve tartışılmıştır. 1989 Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi ile tartışmalar sonlanmış ve çocuk kavramının sınırları 0-18 yaş arasındaki bireyler olarak çizilmiştir.

Çocuk asker kavramı net olarak tanımlanmamakla birlikte, konuyla ilgili uluslararası arenada faaliyet gösteren sivil toplum platformu Çocuk Askerlerin Kullanımı Durdurma Koalisyonu devletlerin düzenli ya da düzensiz silahlı kuvvetlerinde kullanılan ve silahlanmış siyasi örgütler altında bulunan 18 yaş altı tüm bireyleri çocuk asker kavramına dâhil etmektedir (Coalition to Stop the Use of Child Soldiers, 2008: 406).

Günümüzde uluslararası platformda çocuk askerlerin dikkat çekmesinin sebeplerini, sivil toplum örgütlerinin çalışmaları ve sonucunda uluslararası diplomatik girişimlere konu olması, Soğuk Savaş üçüncü dünya ülkelerinde yoğunluk kazanan çatışmalarda çocukların yaygın şekilde kullanılması şeklinde sıralamak mümkündür. Vietnam Savaşı'nda bu durumun en önemli örneği olarak karşımıza çıkmaktadır. Viet Kong örgütünün Amerika Birleşik Devletleri ile olan savaşında çocukları bombalı saldırılarda kullanmıştır. Amerikalı askerler de savaş suçu işleyerek, birçok çocuğun ölümüne sebep olmuştur. Çocukların intihar bombacısı olarak eylemlerde kullanılması Orta Doğu'da, özellikle Filistin'de sıkça görülmektedir. Ayrıca 1980-1988 yıllarında

gerçekleşen İran-Irak Savaşı esnasında da her iki tarafın çocukları kullandığı ifade edilmiştir (Coalition to Stop the Use of Child Soldiers, 2008:406).

Çocuk askerlerin daha çok iç savaşlarda kullanıldığı görülmektedir. Bu duruma örnek olarak Lübnan'da Güney Lübnan Ordusu, Sri Lanka'da Tamil Kaplanları, Kolombiya'da gerilla grupları, Uganda'da Lord's Resistance Army, Angola ve Sierra Leone'de savaşıyan taraflar çocukları kaçırmaları ve asker olarak kullanmaları gösterilebilir (Polat ve Göldoğan, 2010: 109). Ayrıca Sudan'da, geçmişte de Ruanda ve Somali'de olduğu gibi çocuklar bu çatışmalarda kurban edilmektedir. Bunlar en dikkat çeken örnekler olmakla birlikte Çocuk Askerler 2008 Küresel Raporu'na göre bunların dışında birçok ülkede de çocuk askerlerin kullanıldığı belirtilmektedir (Polat ve Göldoğan, 2010: 109)

Çocuk askerliği ile mücadele etme noktasında atılan ilk adım 1949 tarihinde imzalanan Cenevre Sözleşmesine 1977 tarihinde kabul edilen Birinci Protokol ile atılmıştır. Protokol özel olarak çocuk askerleri değerlendirmekle birlikte çocuk askerlere yönelik bir hüküm de içermektedir. Ancak bu hüküm yaş sınırını 15 olarak belirlemiştir (Obote-Odora, Haziran 1999). 1989'da imzalanmış olan Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi de yaş sınırı olarak 15'i sınır olarak almıştır. 1999 yılına gelindiğinde Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi 1261 sayılı İlke Kararı ile birlikte çocukların silahlı çatışmalarda kullanılmasını kınamıştır. UNICEF başta olmak üzere, uluslararası sivil toplum örgütlerinin yanında bazı ülkelerin resmi ve sivil toplum kuruluşları da çocukların asker olarak kullanılması konusuna eğilmeye başlamış ve konu hakkında lobi çalışmaları yürüttükleri ifade edilmiştir. Gelineen noktada ise Çocuk Hakları ile ilgili Sözleşmeye Ek olarak Çocukların Silahlı Çatışmalarda kullanılması konusundaki İhtiyarî Protokol 2000 yılında kabul edilmiş ve 2002 yılında yürürlüğe girmiştir (Polat ve Göldoğan, 2010: 109).

1.2. Çocuk Askerler ve Terör Üzerine Uluslararası Değerlendirme

Dünya'da çocuk askerlerle ilgili durum hakkında net bir bilgi olmamakla birlikte Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle birlikte yaşanan karmaşayla birlikte (Hoiskar, 2001) gelişmekte olan ve az gelişen ülkelerde yaşanan iç çatışmalarda çocukların kullanıldığı ifade edilmektedir (It is a free world, 11.12.2007). 15 yaşın altında olan bu çocukların sayısı ise 250.000-300.000 gibi rakamlarla ifade edilmektedir. Ayrıca

bu çatışmalarda yalnız oğlan çocukları değil kız çocukları kullanılmaktadır. Nepal, Uganda ve Sri Lanka’da kullanılan çocukların 1/3’ünü kız çocukların oluşturduğu gözlemlenmiştir (Dilli & Öztürk, 2021: 386-387). Dünya’nın bu bölgesinde kimi çocuk doğrudan bombardıman veya vurulmayla, kimi çocuk ise canlı bomba olarak kullanıldığı için hayatını kaybetmektedir. Nijerya’da özellikle kız çocukları, “insan/canlı bomba” olarak kullanılmaktadır.

2008 Küresel Raporu’na (Coalition to Stop the Use of Child Soldiers, 2008:406) incelendiğinde çocuk askerlerin kullanılmasına yönelik üç unsurla karşılaşmaktayız. İlk olarak bölgede silahlı çatışma çıktığında çocukların kullanılması yönünde taviz olmadığı gerçeğidir. İkinci olarak silahlı örgütlerin çocukları bilinçli ve planlı bir şekilde silâh altına almaya ve kullanmaya devam ettiğidir. Üçüncü olarak ise çatışmalar esnasında kullanılan çocukların terhis edilmesin noktasında başarı sağlanamaması ve bu yolda kaybedilmeleridir. Ayrıca çocukların terhis edilmesi yönündeki çabaların etkisiz olması ve çocukların bu durumdan kurtulmalarının barışın sağlanmasından geçtiği gerçeği ortaya çıkmaktadır. Örneğin Endonezya ve Nepal’deki çatışmalar son bulduğunda çocuk askerlik olgusunun da ortadan kalktığı görülmüştür (Polat ve Güldoğan, 2010: 109). Ancak silahlı çatışmaların sona ermesine rağmen bazı bölgelerde örgütler ve silahlı gruplar tarafından çocukların silah altında tutulmaya devam ettiği de ifade edilmektedir.

Uganda’da yer alan Teso bölgesinde saha çalışmasını yürüten Berry (2001) çocuk askerler vakiasının ortaya çıkmasında iki etkenin öne çıktığını ifade etmektedir. Bu etkenlerden birincisinin devlet aygıtının krize girmesi, ikincisinin ise yerel şartların çocukları asker olarak kullanılmaya ittiği sonucudur. Devlet aygıtının iç savaş ve çatışmalar dolayısıyla zayıflaması sonucunda kamu kurum ve kuruluşlarının çocukları koruma noktasındaki yetersizlikleri ve bunun sonucunda yetişkinleri silah altına almakta yaşadığı zorluktan ötürü çocuklara yöneldiği ifade edilmektedir. Yerel şartlar konusu ise yukarıda adı geçen saha çalışmasında yeteri kadar değerlendirilmemiştir. Berry’e göre çocukları silahlı örgütlerin kullanmasında ve çocukların bu duruma itilmesinde bölgenin toplumsal ilişkileri ve değer yargılarının rolünün büyük olmasıdır. Yerel toplumsal ilişkiler ve değer yargılarının büyük rolü bulunmaktadır. Devletin dışında çocukların silahlı örgütler tarafından kullanıldığı ülkeler Afganistan, Burundi, Butan, Orta Afrika Cumhuriyeti, Çad, Kolombiya, Fildişi Sahili, Kongo

Demokratik Cumhuriyeti, Hindistan, Endonezya, İsrail, Filistin, Myanmar, Lübnan, Liberya, Nepal, Pakistan, Somali, Sri Lanka, Sudan, Tayland, Uganda, Nijerya, Filipinler ve Türkiye şeklinde sıralanmaktadır (Coalition to Stop the Use of Child Soldiers, 2008: 406).

Çocuk askerlerin kullanıldığı birçok silahlı çatışma hakkında Uluslararası sivil toplum örgütleri raporlar hazırlamıştır. Bu noktada Uluslararası Af Örgütü Kuzey Uganda'da ki silahlı çatışmalarla ilgili yaptığı çalışma önemlidir (Amnesty International USA, 30.11.2007). Kuzey Uganda'da ayrılıkçı örgüt olan Lord's Resistance Army binlerce oğlan ve kız çocuğunu zorla kaçırarak çocuklar için oldukça zor ve şiddet içerikli bir eğitime tabi tutmuştur. Bu duruma dayanamayıp kaçmak isteyen çocuklar ise yakalandıklarında ya işkence edilmiş ya da öldürülmüştür. Bunula sınırlı kalmayan örgüt 13 yaş üzerindeki kız çocuklarını cinsel köle olarak kullanılmıştır. Çatışmalarda çocukların tamamı kullanılmış ve öldürme eylemine zorlanmıştır. Bunun sonucunda çocuklar dirençlerini kaybetmiş, ahlaki olarak çöküntüye uğramıştır. Adı geçen örgütten kaçmayı başaran çocuklar ise psikolojik olarak çöküntüye uğramış ve bunun verdiği acıyla yaşamaya devam etmek zorunda kalmıştır. Bu vakalara maruz kalan çocukların psikolojik tedavi ve yeniden toplumsallaşması oldukça zorlaşmıştır. Özellikle cinsel olarak istismar edilen kız çocuklarının cinsel hastalıkların bulaşmasıyla toplum tarafından kirletilmiş yaklaşımıyla dışlanmaları kız çocukları adına hayatı içinden çıkılmaz ve yaşaması zor bir hale getirmiştir (Amnesty International USA, 30.11.2007).

Dünyadaki gelişmiş ülke örneklerine baktığımızda gerek nüfus yoğunluğu gerekse bu nüfusu oluşturan etnik unsurların çeşitliliği açısından Amerika Birleşik Devletleri'nde yapılan çalışmalara ve istatistiklere de bakıldığında önemli sonuçlar karşımıza çıkmaktadır. Amerika Birleşik Devletlerinde 1974 tarihli Çocuk Adaleti ve Suçluluğunu Önleme Kanunu, 93-415 sayılı Kamu Hukuku, suçu önleme ve çocuk adalet sistemini iyileştirmeye yönelik yerel ve eyalet çabalarını desteklemek için Çocuk Adaleti ve Suçluluğun Önlenmesi Ofisi (Office of Juvenile Justice and Delinquency Prevention - OJJDP) kurulmuştur. ABD Adalet Bakanlığı bünyesindeki Adalet Programları Ofisi'nin bir bileşeni olan OJJDP, çocuk suçluluğunu önlemek, çocuk adalet sistemini iyileştirmek ve çocukları korumak için çalışan bir birimdir. OJJDP, bölümleri aracılığıyla;

- Araştırmalar yapar, program ve eğitim girişimlerine sponsorluk yapar.
- Federal çocuk adaleti sorunlarına rehberlik edecek öncelikler ve hedefler geliştirir ve politikalar belirler.
- Çocuk adaleti konuları hakkında bilgi paylaşımı yapar. Yerel programlamayı desteklemek için eyaletlere fon sağlar.

Ulusal Çocuk Adaleti Merkezi Suç, Cinsiyet ve Irk bazında Çocuk Tutuklama Oranlarını gösteren tablolar aşağıda verilmiştir (11 Kasım 2020). Bu tablolar 100.000 kişide ortaya çıkan suçları gösteren bir ölçeğe sahiptir.

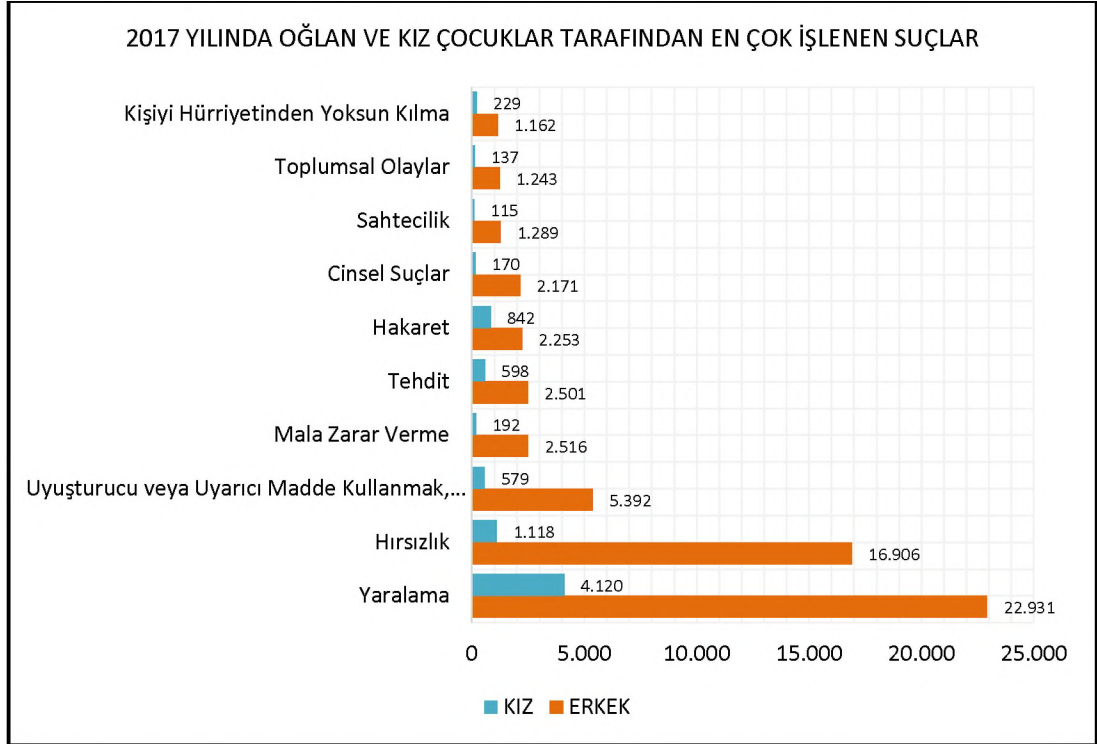
Tablo 1: 10-17 Yaş Aralığındaki Oğlan Çocuklarla İlgili Tutuklama Verileri

	Suçlar	2017	2018	2019
	Suçların tümüyle ilgili tutuklamalar	2202,3	1903,6	1778,2
1	Basit saldırı	446,2	456,7	458,8
2	Uyuşturucu yasası ihlali	423,4	397,2	353,4
3	Hırsızlık	434	329,3	292,8
4	Şiddet suçları	227,2	212,5	204,4
5	Toplum kurallarına aykırı davranış	231,1	214,9	198,1
6	Barbarlık, yıkıcılık	173,7	143,2	148,9
7	Ağır saldırı	120,7	117,8	116,3
8	Soygun	158,5	112,9	104,1
9	İçki yasası ihlali	115,9	89,3	90,6
10	Silah kanunu ihlali	95,7	88,7	84,5
11	Gasp	101,5	89,9	83,6
12	Motorlu araç hırsızlığı	78	70,6	64
13	Alkol ve madde etkisi altında araç kullanma	26,8	23,9	24,4
14	Kundaklama	10,9	8,6	8,6
15	Cinayet ve taksirle öldürme	4,9	4,8	4,5

Kaynak: https://www.ojjdp.gov/ojstatbb/crime/excel/JAR_2019.xls E.T:08.06.2021

Amerika Birleşik Devletleri'nden (A.B.D.) verilen bu örnekte, oğlan çocuklarının Türkiye'deki oğlan çocuklarıyla hem benzer nitelikteki suçlara karışıkları hem de benzer oranda suç işledikleri görülmektedir.

Grafik 1: Tük Verilerine Göre 2017 Yılında Oğlan ve Kız Çocuklar Tarafından En Çok İşlenen Suçlar

Kaynak: <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=98&locale=tr E.T.:17.09.2019>

Suç işleme noktasında oğlan çocuklarının ağırlıklı olarak şiddet, toplum kurallarına aykırı davranış vb. suçları işlemelerinde, toplumun bireylere çocukluktan itibaren yüklemiş oldukları cinsiyetçi kalıpların toplumsal etkileri de aşikârdır. Bu noktada ilginç olan, kız çocuklarının da işlemiş oldukları suçların, üstlenmiş oldukları toplumsal rollerle örtüşük olduğudur. Örneğin 10-17 yaşları arasında ABD'de kız çocuklarının işlemiş oldukları suçlar arasında silah kanunu ihlal etme taksirli adam öldürme ve şiddet suçlarının oğlan çocuklara oranla çok daha az olduğu görülmektedir. Bunda suça sürüklenme noktasında da cinsiyetçi kalıplar içerisinde, bir rol dağılımının olduğu gözlenmiştir.

Tablo 2: 10-17 Yaş Aralığındaki Kız Çocuklarla İlgili Tutuklama Verileri

	Suçlar	2017	2018	2019
	Suçların tümüyle ilgili tutuklamalar	1.130,60	1.048,40	1.024,00
1	Basit saldırı	280,3	282	289,8
2	Hırsızlık	269,8	221,4	206,7
3	Uyuşturucu yasası ihlali	138,1	140,3	130,4
4	Toplum kurallarına aykırı davranış	138,7	126,8	122,9
5	İçki yasası ihlali	84,4	68	69,1

Tablo 2'nin devamı:

6	Şiddet suçları	58,2	59,6	55,9
7	Ağır saldırı	45,5	47	43,8
8	Barbarlık, yıkıcılık	39,9	35,1	38,3
9	Soygun	21,9	17,2	17,7
10	Motorlu araç hırsızlığı	18,4	16,7	16,8
11	Gasp	12,3	12	11,6
12	Silah kanunu ihlali	11,7	11,4	10,1
13	Alkol ve madde etkisi altında araç kullanma	9,1	8,4	8,7
14	Kundaklama	1,9	1,9	1,6
15	Cinayet ve taksirle öldürme	0,4	0,6	0,6

Kaynak: https://www.ojjdp.gov/ojstatbb/crime/excel/JAR_2019.xls E.T:08.06.2021

Verilerin dağılımına bakıldığında, en fazla işlenen basit saldırı, hırsızlık, uyuşturucu yasası ihlali ve toplum kurallarına aykırı davranış gibi suçların, kız çocuklarının işlemiş oldukları "tipik" bir suç kategorisinde yer aldığı görülmektedir. Suçun taşıdığı nitelik ile kız çocuklarının kendilerine yüklenen toplumsal roller arasında, "suçun cinsiyeti" noktasında karşımıza çıkan örtüşme çarpıcıdır. ABD'de, kız çocuklarının tutuklanmasına ilişkin karşımıza çıkan veriler, Türkiye ile de benzer nitelik taşımaktadır... Türkiye'de çocuklarının tutuklandıkları suçların dökümüne bakıldığında, yaralama, hırsızlık ve hakaret gibi suçların ağırlıklı olarak, tıpkı ABD'de olduğu gibi kız çocukları tarafından işlendiği görülmektedir:

Tablo 3: Türkiye Geneline 2017 Yılında Kız Çocuklar Tarafından En Çok İşlenen ve İlk Beş Kategoride Yer Alan Suçlar

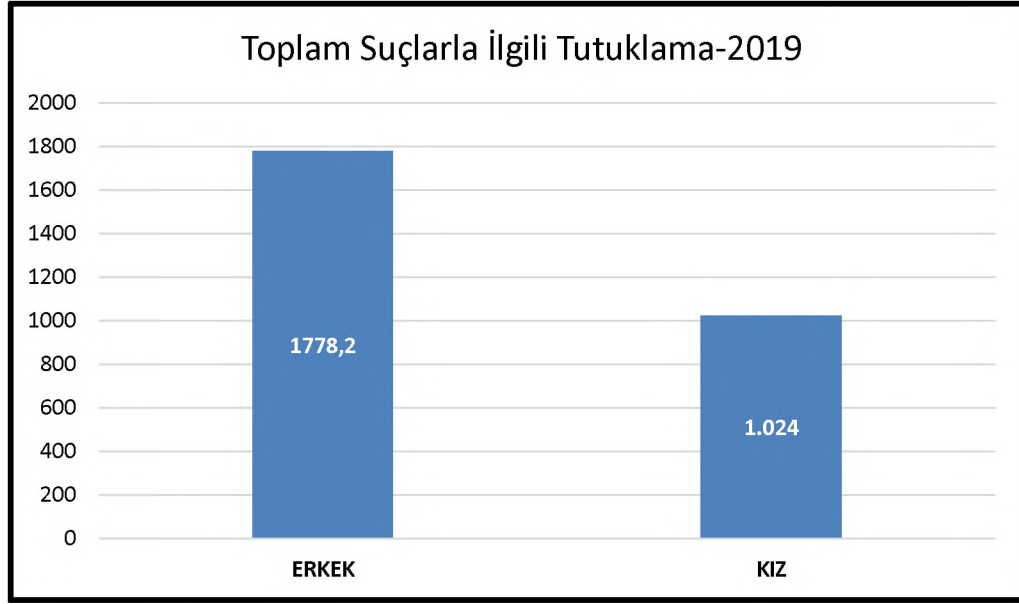
SUÇLAR	2017
Yaralama	6.118
Hırsızlık	1.907
Hakaret	1.109
Tehdit	816
Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Kullanmak, Satmak, Satın Almak	777

Kaynak: <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=98&locale=tr> E.T.:17.09.2019

Kız çocuklarının, özellikle toplumdaki rolleri çerçevesinde silah kanunu ihlal etme, taksirli adam öldürme ve şiddet olaylarından oğlan çocuklara göre uzak olsa da hırsızlık, basit yaralama, uyuşturucu kullanımı ve hakaret gibi konularda suç kayıtlarına girdikleri göz ardı edilmemelidir. Bu noktada, ABD ve Türkiye arasındaki benzerlik ayrıca vurgulanmalıdır. Her ne kadar kategorik üretim, "Amerikan toplumu"

ve "Türk toplumu" gibi kalıplarla Dünya'yı anlamlandırma çabasına girse de buradaki anlamlı kategorinin, suçun niteliği bağlamında, ataerkil sistem yapısının toplumsal cinsiyetçi kalıpları ile daha örtüşük bir parametre olarak karşımıza çıktığıdır.

Grafik 2: Oğlan ve Kız Çocuklarına Ait Tablolardaki Toplam Suçlarla İlgili Tutuklama Grafiği

Tablo 1 ve Tablo 2'den elde edilen grafik 1'de incelendiğinde, toplumlarda çocukların suça karışma mukayeselerinde oğlan çocuklarının suç işleme eğiliminin kızlara göre daha fazla olduğu görülmektedir.

Tutuklamaya neden olan suçlar dikkate alındığında çevre ve yaşam koşullarına bağlı olarak, toplumsal erkek ve kadın rollerinin de baskı aracı olarak süreçte etkili bir parametre olduğu söylenebilir.

Tablo 4: 10-17 Yaş Aralığındaki WASP Çocuklarla İlgili Tutuklama Verileri

	Suçlar	2017	2018	2019
	Suçların tümüyle ilgili tutuklamalar	1.521,90	1.374,20	1.331,50
1	Basit saldırı	282,3	292,4	299,3
2	Uyuşturucu yasası ihlali	279,4	265	243,2
3	Hırsızlık	270,2	207,5	185,5
4	Toplum kurallarına aykırı davranış	134,8	126,5	118,1
5	İçki yasası ihlali	116,4	91,3	91,5
6	Barbarlık, yıkıcılık	101,1	82,5	89
7	Şiddet suçları	86,4	86,4	85,9

Tablo 8'in devamı:

8	Ağır saldırı	60,7	61,7	61,1
9	Soygun	68,7	48,7	47
10	Silah kanunu ihlali	39	37,1	35,7
11	Motorlu araç hırsızlığı	29,3	26,4	25,5
12	Gasp	24,4	23,2	23,2
13	Alkol ve madde etkisi altında araç kullanma	21,3	19	19,9
14	Kundaklama	6,5	5	5
15	Cinayet ve taksirle öldürme	1,4	1,5	1,6

Kaynak: https://www.ojjdp.gov/ojstatbb/crime/excel/JAR_2019.xls E.T:08.06.2021

WASP çocukların kayda alındığı suçlar, daha çok "gençlik" döneminde her çocuğun işlemesi muhtemel nitelikteki suçlara işaret etmektedir. Çocuk Adaleti ve Suçluluğun Önlenmesi Ofisi (Office of Juvenile Justice and Delinquency Prevention - OJJDP) yürütmüş olduğu çalışmalarda, gençlerin daha çok otoritenin sınıandığı, uç heyecanların arandığı basit suçlara girdikleri ortaya çıkmıştır.

Ancak Afro-Amerikalı gençlerin işlermiş oldukları suçlarda, sisteme bir isyanın izleri de karşımıza çıkmaktadır

Tablo 5: 10-17 Yaş Aralığındaki Afro-Amerikalı Çocuklarla İlgili Tutuklama Verileri

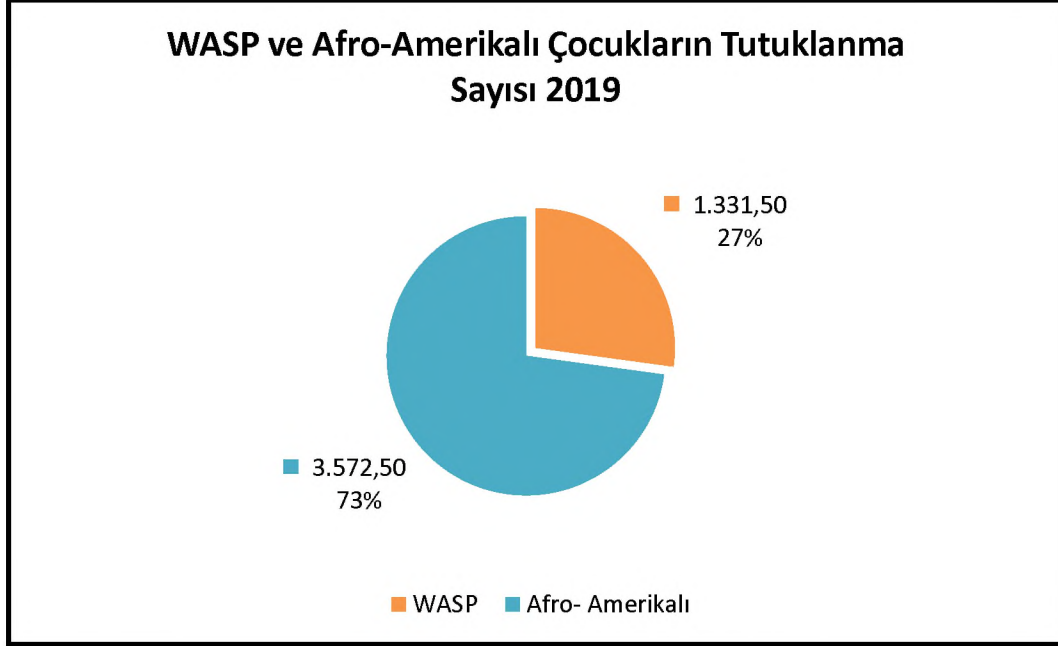
	Suçlar	2017	2018	2019
	Suçların tümüyle ilgili tutuklamalar	4.296,90	3.868,20	3.572,50
1	Basit saldırı	883,5	873,1	859,4
2	Hırsızlık	843,6	679,4	622,9
3	Toplum kurallarına aykırı davranış	486,9	443,9	410,4
4	Şiddet suçları	464	420,7	383
5	Uyuşturucu yasası ihlali	383,5	376,5	316,1
6	Ağır saldırı	218,9	209	195,1
7	Gasp	235	202	180,1
8	Barbarlık, yıkıcılık	186,3	161,9	157,9
9	Soygun	231	170,5	148,6
10	Motorlu araç hırsızlığı	153,4	140,2	122,8
11	Silah kanunu ihlali	146,8	133,9	120,7
12	İçki yasası ihlali	36,5	30,9	32,8
13	Kundaklama	10,1	9,6	9
14	Cinayet ve taksirle öldürme	10,1	9,7	7,8
15	Alkol ve madde etkisi altında araç kullanma	7,3	6,9	5,9

Kaynak: https://www.ojjdp.gov/ojstatbb/crime/excel/JAR_2019.xls E.T:08.06.2021

Yukarıdaki Tablo 3 ve Tablo 4'e bakıldığında Afro-Amerikalı çocukların suç işleme eğiliminin WASP Amerikalı çocuklardan çok daha fazla olduğu görülmektedir. Genel olarak çevre ve yaşam koşulları dikkate alındığında Afro-Amerikalı çocukların

suça sürüklenmesindeki etkenlerin WASP Amerikalı çocuklardan daha fazla olduğu söylenebilir. ABD medyasında çıkan haberlere de bakıldığında, Afro-Amerikalı çocuklara karşı uygulanan dışlama ve ötekileştirme politikaları Afro-Amerikalı çocukları suça sürükleyen etkenler arasında yer almaktadır.

Grafik 3: WASP ve Afro-Amerikalı Çocuklara Ait Tablolardaki Toplam Suçlarla İlgili Tutuklama Grafiği

Grafik 2’de de görüldüğü gibi ABD de yaşayan Afro-Amerikalı çocukların %73’ü bir suç nedeniyle tutuklanırken WASP çocukların ise %27’si tutuklanmaktadır. ABD’de Afro-Amerikalılar üzerinde uygulanan baskı, dışlama ve ötekileştirme gibi toplumsal ayrılmaya neden olan politikalara tepki olarak Afro-Amerikalı kesimde suç işleme potansiyelinin WASP’lara göre daha yüksek olduğu söylenebilir. ABD’de, Amerika Yerlileri de Afro-Amerikalılarla benzer bir toplumsal dışlanma ve ötekileştirme sürecinden geçmiştir. Amerika Yerlileri, gelen kolonların topraklarını istila etmesi ile Amerika kıtasında katliama uğramış, inşa edilen "Yeni" Amerika'nın toplum yapısında ancak azınlık olarak kendilerine yer bulabilmiştir (Dilli, 2010: 150). Bu bağlamda, sisteme yönelik suç kayıtlarında, Amerika Yerlilerinin çocuklarına, tıpkı Afro-Amerikalıların çocukları gibi öznel değerlendirmeler çerçevesinde, benzer suç kayıtları kapsamında denk gelmek mümkündür:

Tablo 6: 10-17 Yaş Aralığındaki Amerika Yerlileri (Kızılderili) Çocuklarla İlgili Tutuklama Verileri

	Suçlar	2017	2018	2019
	Suçların tümüyle ilgili tutuklamalar	1.977,5	1.749,3	1.949,3
1	Basit saldırı	327,3	337,2	384,4
2	Uyuşturucu yasası ihlali	287,2	297,5	294,8
3	İçki yasası ihlali	278,9	209,9	256,0
4	Hırsızlık	327,4	246,9	233,7
5	Toplum kurallarına aykırı davranış	225,5	186,3	227,4
6	Şiddet suçları	108,4	96,4	123,9
7	Barbarlık, yıkıcılık	111,7	108,2	114,8
8	Ağır saldırı	93,6	79,6	105,6
9	Soygun	80,9	60,5	71,9
10	Motorlu araç hırsızlığı	51,4	45,8	52,8
11	Silah kanunu ihlali	33,2	29,1	32,2
12	Alkol ve madde etkisi altında araç kullanma	33,2	29,4	27,9
13	Gasp	13,7	15,4	14,8
14	Kundaklama	4,0	5,8	5,6
15	Cinayet ve taksirle öldürme	1,1	1,3	3,5

Kaynak: https://www.ojjdp.gov/ojstatbb/crime/excel/JAR_2019.xls E.T:08.06.2021

Nüfus olarak Amerika Yerlileri, Asyalılardan daha az olmakla birlikte, işledikleri suç noktasında daha çok tutuklamaya maruz kalmaktadır. İşlenen suçların niteliğinde ise, daha çok "politik" suçlar tanımına da giren ve öznellik taşıyan durumlarla ilgili çocukların tutuklandığı görülmektedir. Örneğin; aşağıdaki 10-17 yaş aralığındaki Asyalı çocukların tablosu ile yukarıdaki 10-17 yaş aralığındaki Amerika Yerlilerinin tablosu arasında, "toplumsal kurallara" aykırı davranış kayıtlarında yer alan Asyalı çocuklarla Amerika Yerlileri arasındaki tutuklanma oranındaki %100'lük fark, sadece etnik parametre ile düşünülemeyecek kadar derin ve sosyolojik bir boyut barındırmaktadır. Sosyolojik olarak yalnızca etnik köken aidiyetiyle listelemiş ve paylaşılmış bir sınıflandırma ile kayıt altına alınan çocukların işlediği suçlar yorumlandığında, sistemin nezdindeki Amerika Yerlilerinin politik konumları da daha net olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tablo 7: 10-17 Yaş Aralığındaki Asyalı Çocuklarla İlgili Tutuklama Verileri

	Suçlar	2017	2018	2019
	Suçların Tamamı	430,2	378,7	365,4
1	Basit saldırı	70,6	69,8	75,6
2	Hırsızlık	111,2	76,0	73,4
3	Uyuşturucu yasası ihlali	78,3	71,8	59,6

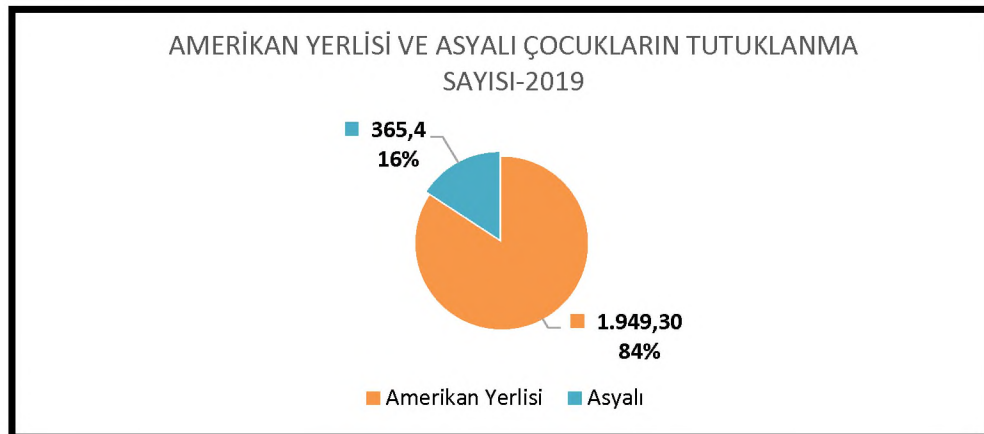
Tablo 7'nin devamı:

4	Şiddet suçları	28,7	33,7	31,4
5	Toplum kurallarına aykırı davranış	23,0	20,0	21,4
6	Ağır saldırı	16,8	21,5	18,8
7	İçki yayası ihlali	25,0	18,5	17,5
8	Soygun	18,6	13,0	15,4
9	Barbarlık, yıkıcılık	16,5	14,4	14,4
10	Silah kanunu ihlali	13,8	14,0	13,9
11	Gasp	11,4	11,8	12,5
12	Motorlu araç hırsızlığı	10,0	7,6	6,2
13	Alkol ve madde etkisi altında araç kullanma	4,4	4,8	4,3
14	Kundaklama	1,5	1,4	0,9
15	Cinayet ve taksirle öldürme	0,4	0,4	0,1

Kaynak: https://www.ojjdp.gov/ojstatbb/crime/excel/JAR_2019.xls E.T:08.06.2021

Asyalı Amerikalılar, sadece vatandaşlık bağıyla Amerika'ya bağlanmış, görece yeni “Amerikalı” olarak tanımlanabilecek bir kesimi toplumda temsil etmektedirler. Kültürel olarak kişisel tercihler noktasında bağlayıcı değerlerinin olmaması ve bu konudaki özgürlükleri, alkol ve madde etkisi altında araç kullanma gibi suçlarda Asyalı çocukların tutuklanma oranları diğer etnik gruplara göre daha yüksek çıkabilmektedir. Bunun yanı sıra Asyalı olarak tanımlanan Amerikalıların ekonomik olarak ta diğer etnik gruplara göre daha iyi olması da bu durumu güçlendirmektedir. Bu çerçevede, çocuklarının kayda geçtikleri toplum kurallarına aykırı davranma ve uyuşturucu yayası ihlali suçları, özellikle gelmiş oldukları sosyo-ekonomik özellikleriyle de alakalıdır. Asya kökenli Amerikalı çocukların nüfusu olarak daha fazla olmasına rağmen yine de Yerli Amerikalıların Asyalı Amerikalılara göre tutuklanma oranları, 5,5 kat kadar daha fazladır.

Grafik 4: Amerika Yerlisi ve Asyalı Çocuklara Ait Tablolardaki Toplam Suçlarla İlgili Tutuklama Grafiği

Grafik 3'e bakıldığında Asyalı çocukların suç nedeniyle Amerikan Yerlisi çocuklardan daha az tutuklandığını görülmektedir. Bunun nedenleri arasında ABD'de yaşayan Asyalıların daha az nüfus yoğunluğuna sahip olmaları söylenebilir. Ancak burada toplumsal yargıların etkisi veya kolonyal geçmişin yükü en önemli sebep olarak karşımıza çıkmaktadır (Dilli, 2010; 2019). Emperyalist WASP'lar ve Amerika yerlileri arasında bir yer değiştirme oluşmuş, diğer bir ifadeyle, yerliler kendi topraklarında azınlık konumuna düşürülüp toprakları gasp edilmiştir (A.g.e.). Talepleri zamanla WASP iktidarının yasalarında kriminalleştirilerek hukuken de her türlü taleplerinin önü kesilmiştir. Buna durum tarihin her döneminde karşımıza çıkmaktadır. Tıpkı bugün, Kırım Tatarlarının topraklarında talepler dile getirdikleri zaman tutuklamaları ve öz topraklarında mağdur edilmeleri gibi...

Avrasya Coğrafyasında özellikle Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB)'nin dağılmasıyla birlikte Rusya'nın bu refleksini hemen her ülkede görmek mümkündür. Doğu Ukrayna'da diasporasını kullanarak uyguladığı politikalar ve bölgede yaşanan savaş sonucunda Ukrayna halkının kendi topraklarındaki mağduriyeti bunun açık örneğidir. Rusya'nın bu uygulamaları sadece SSCB'den ayrılan ve bağımsız olan ülkeler üzerinde değil kendi federasyonu içerisinde yaşayan özerk Türk Cumhuriyetleri üzerinde de devam etmektedir.

Bugün ABD'deki Kızılderili nüfusu (Alaska yerlileri dâhil) 5,2 milyon. Yani, 1492'de yüzde 100'ü Kızılderililerden oluşan Kuzey Amerika nüfusunun bugün sadece yüzde 2'si Kızılderili'dir. Yani kendi topraklarında artık azınlık durumunda kalmaktadırlar. Bu durumdan yola çıkarak Karabağ'da, Kırım'da hatta bugün Ukrayna'nın doğusunda aynı mantıkla hareket edildiği ifade edilebilir. Rusya'nın diasporasını kullanarak Kırım'da yaptığı baskı ve sindirme politikaları ve beraberinde gelen demografik dengelerin zamanla değiştirilme planları Kırım Türklerinin azınlığa düşme ve iradelerinin yok sayılması sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Karabağ'da aynı politika uygulanarak baskı ve zulümle birlikte Azerbaycan Türkeri'nin bölgeyi terk etmesi sağlanarak bölgede Ermeni nüfusu oluşturulmuştur.

2. BÖLÜM: TERÖR SUÇUNA BULAŞTIRILAN ÇOCUKLAR

Çocuklar yalnız devlet ordularında değil, ayrılıkçı terör örgütleri ve suç organizasyonları tarafından da kullanılmaktadır. Bu noktada çocuk gerilla/militan sayılarında net bir veri olmamakla birlikte, 250.000'in üzerinde çocuğun silahaltında olduğu ve silahlı birimlerde savaştığı bildirilmektedir. Dünya genelinde yaklaşık %40'ı kız çocuğu olan bu savaş suçlarına bulaştırılan çocukların, genel olarak seks kölesi ve bunun yanında suikast ve intihar eylemcisi olarak da kullanıldığı ifade edilmektedir (Kekevi&Kılıçoğlu, 2016: 487).

Dünya genelinde baktığımızda genel olarak bu tarz örgütlerin temsil ettikleri iddiasında oldukları etnik grupların sömürge olduklarını ve bu durumdan kurtulmak için mücadele ettiklerini ileri sürdüğünü ya da inançlar üzerinden Tanrı'ya karşı önemli bir görev ifa edildiği algısı kullanılmıştır. Bu durumu bölgenin sosyo-politik durumu ve din istismarı yapan birçok farklı dini grubun varlığı tetiklemektedir.

Çocukların terör suçuna sürüklenmesini ya da bir bireyin terör örgütüne katılma kararlarını bireyin sosyo-ekonomik durumu, aile koşulları, toplum içindeki genel koşullar, inanç ve etnik yapı gibi parametreler etkilemektedir. Bunun yanında, örgüt, işe alma amacıyla yukarıda bahsedilen aile ve topluluk koşullarını ve diğer mevcut sorunları akıllıca manipüle eder ve hatta bazı durumlarda, sindirme veya diğer şiddet araçlarının kullanılması yoluyla zorla işe almaya bile başvurabilir.

2.1 Çocukları Terör Suçuna Sürükleyen Etkenler

Terör örgütü tarafından “*çocukların belli vaatlerle aldatılması, ... inkültürasyon, beyin yıkama ve zorla kaçırma metotlarıyla*” dağa çıkarılması gerçekleşmektedir (Kekevi & Kılıçoğlu, 2016: 496). Bunu yanında özellikle ailevi sorunlar ve zorla evlendirme (TBMM, 2013), aile içi şiddet, yakın çevre baskısından kurtulma arzusu, akraba, arkadaş, sevgili, örgütsel çevre etkisi, etnik milliyetçilik ve özentî gibi durumlar dağa çıkarılma durumunu kolaylaştırmaktadır (Özeren vd., 2014: 330).

Örgüte katılma kararlarını etkileyen bireysel faktörler listesinde en üst sırada yer alan aile sorunları, son derece çeşitli olabilmektedir. Dahası, aile ile ilgili sorunlar bir bireyin örgüte katılma konusundaki nihai kararında önemli bir rol oynayabilirken, karar verme sürecinin çeşitli aşamalarında kişiyi etkileyen başka faktörler de vardır. Bu faktörler altta belirtilen başlıklar altında ayrıntılı sunulmuştur.

2.1.1 Ailevi Sorunlar

Ailevi sorunlar çocuk suçluluğundan önemli parametrelerden birisidir. Çünkü çocuk eğitiminin başladığı ilk kururumdur. Çocuğu sosyal çevreye hazırlayan ailedir. Problemlili bir aile çocuğun sağlıklı yetişmesi ve sosyalleşme süreçlerini doğru tamamlamasını engelleyerek toplum için ideal birey oluşumunun önüne de geçmektedir. Bu durum da aile toplum ve gelecek adına değer üretmesi gereken birey aksine gereğini yapamamakla kalmayıp toplumun düşmanı haline gelebilmektedir. Dolayısıyla diğer birçok parametre gibi bu durumda çocukların terör örgütleri tarafından insan kaynağı olarak kullanılmaları noktasında önemli bir etken olarak karşımıza çıkmaktadır.

2.1.1.1 Zorla Evlilik/Gelin Değişimi/Tercih Edilen Kişiyile Evlenmesine İzin Verilmemesi

Terör örgütlerine katılma sürecinde “aile meseleleri” içerisinde yer alan olaylardan biri zorla evlendirmedir. Zorla evlilik denildiğinde akla ilk gelen, kadınların zorla evlendirilmesi olsa da zorla evlendirme durumunda kalan birçok erkeğin de söz konusu olduğu ifade edilmiştir ve bu durumda terör örgütlerine katılma süreçlerindeki etkisi yadsınamaz bir gerçek olarak karşımıza çıkmıştır. Örgütten kaçan bir üye örgüte katılmasının ardındaki nedenin gelin değiş tokuşu olduğunu anlatmaktadır:

“Lisede ailemin baskısı nedeniyle eğitimimi bırakmak zorunda kaldım. Sonra kardeşimin karısının erkek kardeşiyle evlenmeye zorlanacağımı öğrendim. Bunu öğrenerek kaçmaya karar verdim. Gidecek hiçbir yerim yoktu. Arkadaşlarımdan biri bana organizasyon içinde özgür olabileceğimi söylediğinde katılmaya karar verdim” (Süleyman vd., 2014: 332).

Tercih edilen kişiyile evlenmesine izin verilmemesi durumunda örgütün pek çok üyesinin, örgütün katılma kararlarında etkili olduğunu bildirmektedir. Süleyman ve diğerlerinin yürütmüş olduğu çalışmada (2014) bir başka örgüt üyesinin örgüte katılma hikâyesi şu şekilde aktarılmıştır:

“Kronik bir hastalık (epilepsi) nedeniyle lise eğitimimi tamamlayamadım. Bu arada bir kızla romantik bir ilişkim oldu. Ancak ailem ve ailesi öğrendiklerinde sert tepki verdiler. Daha sonra ailem beni başka bir kızla evlendirmeye zorladı ve evde bununla ilgili tartıştık. Daha sonra parti teşkilatına gittim ve onlara

dağ kadrosuna katılmak istediğimi söyledim ve örgütle maceralarım böyle başladı” (Süleyman vd., 2014: 332).

Yukarıdaki örneklerde de görüldüğü gibi ailelerin yanlış uygulamaları ve uyguladıkları psikolojik şiddetten ötürü farkında olmadan kendi elleriyle çocuklarını terör örgütlerinin ellerine itmektedirler. Çocuk yaşta evlenmeye zorlamalar toplumsal baskılar sonucu ortaya çıkan olumsuz durumu terör örgütleri fırsata çevirmekten geri durmamaktadır.

Afganistan bölgesinde de yine aileler dini eğitim amaçlı bizzat kendi elleriyle çocuklarını medrese ve kuran kursu adı altında terörist yetiştiren örgütlere göndermektedir. Sonrasında karşılaştıkları tablo ise bambaşkadır. Ve artık çocukların geri kazanılması ya da alınması çok mümkün olmamaktadır.

Yukarıda örneklerde de ifade edildiği gibi, bir terör örgütüne yeni katılımların çoğunu gençler oluştururken, son yıllarda buna çocukları da eklemenin doğru olacağını ifade etmek yerinde olacaktır. Aslında çocuklar ve gençler, küresel ölçekte bakılacak olursa terör örgütlerinin temel istihdam kaynağını oluşturmaktadırlar. Çetinkaya’nın ifadesiyle ergenlik döneminde bireylerin yaşadığı en güçlü duygu, otoriteden kurtulma arzusudur (2018: 198). Ergenler, ebeveynlerinden kendilerine yetişkin gibi davranmalarını, onları takdir etmelerini ve onlara birey olarak saygı duymalarını beklemektedirler.

2.1.1.2 Otoriteden Kurtulma Arzusu

Otoriteden kurtulma arzusu, çocukların ve gençlerin örgüte katılma kararlarını etkileyen önemli aile sorunlarından biridir. Ebeveyn görevlerini yerine getirmeyen bir ailede, takdir edilmeme duygusu, aile baskısıyla birleştiğinde, otoriteden kurtulma arzusu şeklinde daha da güçlenir.

Ailesinin kendisini takdir etmediğini hisseden bir örgüt üyesi, örgüte katılmasına neden olan süreci Süleyman ve diğerleri, yürütmüş oldukları çalışmada (2014) şöyle kaydetmiştir:

“Yüksekova’da cep telefonu dükkânımız vardı ama bazı sorunlar nedeniyle dükkânı kapatmak zorunda kaldık. Ondan sonra tüm zamanımı internet kafede geçirmeye başladım. O sırada evde de annem ve babamla sürekli tartışıyordum. Bu arada internet kafede tanıştığım bir kişi bana hep

organizasyondan bahsediyordu. Bu yüzden ailemi korkutmak için örgüte katılmaya karar verdim” (Süleyman vd., 2014: 333).

Okuldan ayrıldıktan sonra, işsiz kalırlarsa, gençler genellikle aileleriyle sorunlar yaşamaya başlayabilmektedir. Bu durumda bazı ebeveynler çocuklarını hane halkı ekonomisine katkıda bulunmaya teşvik edebilmekte ya da genç aile ile iletişimleri iyi değilse, kendini aileye yük olarak hissedebilmektedir. Böyle bir sorun yaşayan örgütsel üye durumu şu şekilde açıklamıştır:

“7. sınıftayken ailem boşandı. Annem babasının yaşadığı şehre gitti ve babam başka bir kadınla dini bir törenle evlendi. Bu evlilik gerçekleştikten sonra bir yatılı okula gönderildim. Daha sonra lisedeyken maddi sıkıntılar nedeniyle eğitimimi bırakmak zorunda kaldım. Sonra babam ve üvey annem beni evde istemedi. Böylece evden ayrıldım ve İstanbul'a gittim. Orada tanıştığım ve sorunlarımı paylaştığım bir arkadaşım örgüte katılmamı önerdi. Bu yüzden organizasyonda başka akrabalarım olduğu için katılmaya karar verdim” (Süleyman vd., 2014: 333).

Çocukların suça sürüklenmesinde ve devamında terör örgütlerin tarafından kullanılmasında ebeveynlerin önemi tartışılmaz bir gerçektir. Özellikle eğitim süreci içerisinde ve sağlıklı toplumsallaşma aşamasında yalnız bırakılan çocukların mali sıkıntılarla ve olumsuz çevresel etmenlerle baş edebilmesi imkânsızdır. Dolayısıyla bu yalnızlık çocukların savrulmasına ve çevresindeki olumsuz etkenlerle temas grup suça sürüklenmesini kolaylaştırmaktır. Terör örgütleri de bu fırsatı değerlendirmektedir.

Yalnız bırakılan çocukların yanında ailesiyle birlikte yaşayan ancak aile içi şiddete ve istismara uğrayan çocuklarda bu savrulmayı yaşamaktadır. Ebeveynler tarafından yapılan bütün ihmaller özellikle bölgesel çevre koşullarıyla birleşerek çocukların terör grupların tarafından kullanılmasının önünü açmaktadır.

2.1.1.3 Aile İçi Şiddet, İhmal ve İstismar

Aile sorunları başlığı altında bahsedilen sorunlarla doğrudan ilgili olan bir diğer etken ise evde fiziksel veya psikolojik şiddete maruz kalmaktır. Aslında bunu diğer aile sorunlarından ayırmak oldukça zordur, ancak bunu ayrı bir başlık altında ele almak daha uygun olacaktır. Aile tarafından psikolojik ve fiziksel şiddete maruz kalan çocuklar yalnızlaşır ve kendilerini çaresiz hissederler. Çaresizlik duygusunu yönetmek için gerekli olgunluğa sahip olmayan çocukların suça sürüklenmesi olağandır.

Gördükleri en ufak ilgi onların manipüle edilmeleri ve yönlendirilmelerini kolaylaştırmaktadır. Bu durumda insan kaynağı olarak çocukları kullanan terör örgütleri bu durumu kullanmaktan geri durmadığı gibi bunu bir yöntem haline getirmektedir.

Ailenin ve toplumun geleceği konumunda olan çocuklara başta aile kurumu ve sonrasında içinde bulunduğu toplum gereken değeri ve önemi vermezse kendi eliyle geleceğinin ve kendisinin düşmanını hazırlamış olur. Bu bağlamda, bir örgütsel üye örgüte katılma nedenini şu şekilde ifade etmiştir:

“Ailemde yaşadığım sorunlara ve çaresizliğe çözüm olabileceği düşüncesiyle organizasyona katıldım. Ancak organizasyon şartlarının beklentilerimi karşılamadığını anlayınca ve ailemi özlediğim için organizasyondan kaçmaya karar verdim” (Süleyman vd., 2014: 334).

Ergenlik döneminde aile otoritesini sık sık sınayan gençler devlet otoritesini sınayan terör gruplarına katılmayı otoriteyi sınayan bir yapı olarak heyecan verici bulabilmektedir. Dolayısıyla bu dönemlerdeki çocuklar için suç ve terör örgütleri için en cazip adaylar haline gelmektedir. Ergenlik döneminde aileler tarafından yapılacak ihmaller ağır sonuçlar doğurabilmektedir. Örgüte katılan çocukların tamamına yakınının kaçma ve kurtulma arzusu olsa da çoğu bunu başaracak şansa sahip değildir. Ve bu çocuklar için çok ciddi sonuçlara neden olmaktadır. Özellikle beyini yıkanan ya da zorla kaçırılan çocuklar belli bir aşamadan sonra durumun farkına varıp kaçmak istediklerinde aileleri ve kendileri üzerinden ölümle tehdit edilerek korkutulmaktadır.

2.1.2 Beyin Yıkama, Korkutma ve Zorla Kaçırma

Örgütle ilişkiyi etkileyen bir diğer önemli faktör, etnik milliyetçilik ve dini duyguların istismarıdır. Özellikle Avrasya bölgesinde din merkezli terör örgütlerinin inanç üzerinden aile ve çocukları istismarı söz konusu olmaktadır. Organizasyona katılım sürecinde etnik milliyetçi duyguların ve inanç gibi olguların veya ilgili propaganda faaliyetlerinin etkisi oldukça büyüktür. Türkiye örneğinden değerlendirildiğinde, Kürt halkının uzun yıllardır ezildiğine, PKK'nın Kürt halkının haklarını savunan bir örgüt olarak bu hakları silahlı mücadele yoluyla elde etmekten başka bir yolu olmadığına inandıran yapı, 1980'li yılların başından başlayarak eylemlerine de bir "kutsiyet" atfederek, Kürtleri özgürleştirmek adına köy köy etnik milliyetçilik yaparak yapılanmasına insan toplamıştır. Yine Afganistan merkezli ve

ağırlıklı olarak Avrasya ve Orta Doğu’da karşımıza çıkan Taliban terör örgütü gibi din merkezli örgütler değerlendirildiğinde; çocuk kaçırma, beyin yıkama faaliyetleri oldukça fazladır.

Çeşitli uluslararası insan hakları derneklerince, kamplara ölü teröristlerin çocuklarının ve kaçırılan çocukların alındığını belirtilmektedir (Human Rights Watch, 17.02.2016). Alınan çocukların bazılarının bakıma ihtiyacı olduğu için uzun süre kaldığını ve bunun maliyetli olması dolayısıyla satıldığını belirten uzman, hayatını kaybeden teröristlerin alınan çocuklarının da bakıma muhtaç olmalarından ötürü genel olarak satıldıklarını ifade etmektedir. Bunun yanı sıra Afganistan’da ve Pakistan’da çocuk ticaretinin yoğunluğuna ve kitlesel çocuk ölümlerine sık sık rastlanıldığını ifade etmektedir.

Çocukların canlı bomba olarak eğitilmelerinde ve kullanılmalarında aslına bakıldığında inanç ve din olgusunun özel bir yeri olduğu yine yukarıda bahsi geçen aynı insan hakları raporunda ifade edilmektedir. Bu noktada Özbekistan İslami Hareketi üyelerinin de Afganistan’da bulundukları sırada canlı bomba eğitimi konusunda uzman olmaları ve eğitim vermeleri de ayrıca irdelenmeli ve göz ardı edilmemelidir. Bu durum Özbekistan asıllı çocukların ve gençlerin terör örgütlerine katılma noktasında endişe vericidir. Sadece Özbekistan değil Türkistan olarak ifade ettiğimiz ve birbirlerine sınır olan Kazakistan, Kırgızistan ve Türkmenistan için dolayısıyla Türk Dünyası için gelecek adına tehlikeli olduğunu açıkça ifade etmek yerinde olacaktır.

Çocukların etnik milliyetçilik çerçevesinde kullanılmasına ilişkin olarak, Süleyman ve diğerlerinin yürütmüş olduğu çalışmada (2014) bir terörist grup üyesinin paylaştığı ifade, örgüte etnik milliyetçilik gerekçesiyle katıldıklarını belirtenlerin tipik motivasyon örneği olarak verilmiştir:

“Organizasyona kendi sempatilerimden dolayı bilinçli olarak katıldım. Örgütün dağ kadrosundan tanıştığım bir kişinin telkininden sonra kararım güçlendi. Katıldıktan sonra özellikle Karadeniz Açılış Grubuna katılmak istedim. Çünkü Kürdistan bölgesinde devam eden bir savaş var, her gün insanlar ölüyor. ‘Acımızı anlasınlar diye onların bazılarını öldürelim’ diye düşündüm”

(Süleyman vd., 2014: 336).

Bir bireyin geçmişte yaşadığı kötü olaylardan kaynaklanan intikam arzusu, örgüte katılma kararında önemli rol oynamaktadır. Özellikle güvenlik güçleri ile yapılan silahlı çatışmalarda ölen kişilerin yakın akrabalarının yaşadığı bu duygular, algıları yönetilerek örgüte katılma süreçlerinde kullanılmaktadır.

İntikam arzusuyla örgüte katıldığını ifade eden bir örgüt üyesi, şunları söylemektedir:

“Akrabalarımın ikisi daha önce örgüte katılmıştı. Daha sonra güvenlik güçleriyle silahlı bir çatışma sırasında öldürüldüklerini duydum. Bu durum beni çok etkiledi. Onlara duyduğum aşk nedeniyle intikamını almak istedim. Böylece örgüte katılmaya karar verdim” (Süleyman vd., 2014: 337).

Yukarıdaki örnekte de görüldüğü üzere güvenlik güçlerinin müdahalesi sonucunda gerçekleşen terörist ölümleri sonucunda aileleri içinde bulunan gençler ve özellikle çocuklar için bu durum kullanılarak, duyguları sömürülerek ve beyinleri yıkanarak intikam duygusuyla örgüte katılımları sağlanmaktadır. Dolayısıyla terör örgütleriyle mücadele etmek konusundaki kararlılığın yanında aynı kararlılıkla çocukların terör örgütleriyle teması da engellenmelidir.

2.1.3 İşsizlik ve Ekonomik Sorunlar

Görüşmelerde hem işsizlik, hem de genel ekonomik sorunların, kuruluşla ilişkiyi etkileyen faktörler arasında önemli olduğu gösterilmiştir. Bazı kişiler organizasyonla ilişkiyi ekonomik zorluklardan bir çıkış yolu olarak görmektedir. İşsizlik veya bireyi normal günlük hayata bağlayacak herhangi bir mesleğin bulunmaması, kuruluşla etkileşimde önemli bir rol oynamaktadır ve bireyin terör örgütüne katılım sürecini etkilemede veya hızlandırmada etkili olmaktadır.

Organizasyon üyelerinin ifadeleriyle bu faktörü örnekleyen alıntılar aşağıda verilmiştir:

“Ailemiz mali sıkıntı içindeydi. O dönemde tanıştığım arkadaşlarımdan biri bana, eğer örgüte katılırsam artık para için endişelenmeyeceğimi- bu tür endişelerden kurtulacağımı söyledi” (Süleyman vd., 2014: 336).

Yine Süleyman ve diğerlerinin yürütmüş olduğu çalışmada (2014) şu ifadelere yer verilmektedir:

“Aynı yıl hem annemi hem de babamı kaybettiğimde kardeşlerim ve ben İstanbul'a amcamın yanına gittik. Onun evinde yaşamaya başladık. İstanbul'da

birkaç işte çalışıyordum. Bir gün amcam bana “geri dönersen orada sana iş kurarım” dedi ve ben de İstanbul'da onlara yük olmak istemediğim için kabul ettim. Ancak amcam sözünü tutmadı ve ben memleketimde iş bulamadım. Yaşadığım maddi zorluklardan dolayı depresyona girdim. Bu dönemde çok yakınlaştığım bir arkadaşım, örgüte katılırsam maddi sıkıntılarımın biteceğini, Avrupa'ya gidebileceğimi hatta bir kız arkadaş edinebileceğimi söyledi. Böylece PKK'ya sempati duymaya başladım ve onlara katıldım” (Süleyman vd., 2014: 336).

Gerek ailelerini kaybederek gerekse dışlanarak yalnız kalan çocuklar, ekonomik sorunlarla bahsedememekte ve karşılırlarına çıkan ilk tercihi değerlendirmeden yaşamak durumunda kalmaktadır. Ailesi olmayan çocuklar toplum tarafından dışlanarak suça sürüklendikleri gibi ailesi olmasına rağmen ilgisizlikten aile içinde yalnızlıktan ötürü de çocukların terör suçuna itildikleri görülmektedir.

2.1.4 Sevgili, Arkadaş ve Örgütsel Çevre (Akraba) Etkisi

Terör örgütleri, yeni üyelerin işe alınması noktasında akrabalık faktörlerinin etkili olduğu ifade edilmektedir. Yakınları zaten kırsal kadroya katılmış olan kişiler, bu tür akrabalarının yardımıyla bizzat örgüte katılabilirler (Süleyman vd., 2014: 334). Akrabalar birbirini etkilediği için bu tür bağların kullanılarak örgüte katılma sürecini oldukça hızlandırdığı da görülmektedir. Yakınlarının önerisi üzerine örgüte katılmaya karar verdiğini belirtenler, örgüt içinde önemli bir paya sahiptir. Bu konuda örnek teşkil eden bir örgütsel üye, durumu şu şekilde açıklamaktadır:

“Amcamın oğluyla bir lokantada garson olarak çalışıyordum. Günün sonunda restoran kapandığında temizlik yapıp bulaşıkları yıkardık. Amcamın oğlu bana her zaman “Dağa gidelim, orada işe gerek yok, silahlarımız olacak, özgürce yaşayabiliriz” derdi. Ben de örgüte katılmaya karar verdim” (Süleyman vd., 2014: 337).

Başka bir örgüt üyesi de katılım sürecini şu şekliyle ifade etmektedir:

“Akrabalarımın propagandası sonucu örgütün dağ kadrosuna katılmaya karar verdim. Akrabalarımın terör örgütü içinde herkesin kardeş olduğunu, Kürt meselesinin çözüleceğini ve barışın sağlanacağını söyleyince propagandasına inanarak örgüte katıldım. Bir kez gidip görmek istedim ama geri dönemedim” (Süleyman vd., 2014: 337).

Görüşmelerden elde edilen bir başka bulgu da duygusal ilişkilerin kuruma katılmayı etkileyen bireysel faktörler arasında önemli bir yer tutması ve bazı bireylerin sahip oldukları duygusal ilişkiler sonucunda katılmalarıdır. Bazı örgütsel üyelerin ifadeleri, bu bağlamda örnek olarak sunulmuştur:

“Hüseyin’le bir arkadaşım aracılığıyla tanıştım. Başlangıçta telefonla konuşmaya başladık ve birbirimize âşık olduk. Hüseyin bir gece beni aradı ve eşyalarımı toplamamı söyledi; kaçacaktık. Ailelerimiz evlenmemizi istemediği için kaçacağımızı düşündüm. Kabul ettim ve valizimle onu görmeye gittim. Ancak daha sonra PKK ile ilgili propaganda yapmaya başladı. Bana kırsal alana gideceğimizi, orada Kürt halkının hakları için mücadele edeceğimizi, bundan geri dönüş olmayacağını söyledi ve katıldığımızda orada çok mutlu olacağımıza söz verdi. Böylece örgüte katıldım” (Süleyman vd., 2014: 334-335).

Avrasya’da benzer örgütlenmeler, yapılanmalar, Taliban tipi oluşumlarda da benzer hikâyelere rastlanmaktadır. Çocukların isim ve kimlik bilgileri güvenlik nedeniyle değiştirilmiştir ve İnsan Hakları İzleme Örgütü’nün (İHIÖ) 2015 yılında Taliban’a katılmış olan 13 çocuğun akrabalarıyla ve bölgedeki kanaat önderleriyle yapılmış görüşmeleri ağırlıkta aktarılmıştır.

Kasem, Kunduz ilinin Chahardara ilçesinde oturmakta olan ve orada yerel bir medreseye gitmekte olan 15 yaşındaki bir erkek çocuğudur. İHIÖ raporuna göre Haziran veya Temmuz 2015’te bir Taliban birliği onu asker olarak işe almıştır. İşe alınan çocukların ailelerine yardım eden bir bölge sakini Kasem’le ilgili olarak şu bilgileri paylaşmıştır:

"Kasım, Ağustos ve Eylül 2015'te üç kez, Kasem'in ebeveynleri, birimden sorumlu olan Taliban Komutanı A ile temasa geçerek oğullarının kendilerine dönmesi için yalvardı, ancak reddedildiler. Komutan A'ya şunları söylediler: ‘Üç yıl sonra reşit olunca onu size göndereceğiz. O zamana kadar çalışmalı ve ailesiyle birlikte olmalı’, ancak komutan oğullarını serbest bırakmayı reddetti” (İHIÖ, 2015).

Yine İHIÖ raporunda zikredilen bir diğer çocuk, Ahmad, Chahardara semtinde bir tüccarın oğludur (Human Rights Watch, 17.02.2016). Mayıs 2015’te, 14 yaşındayken Taliban güçleri, kıdemli bir Taliban komutanı Komutan B komutasındaki

Ahmed'i asker olarak işe almıştır. Aile üyelerine göre, oğlunun askere alınmasından yaklaşık bir hafta sonra, Ahmed'in annesi oğlunu serbest bırakması için Komutan B'ye başvurmuş, ancak çocuk reddetmiştir. Çocuğun bu talebi reddetmiş olması dikkate alınmamış olmalı ki Haziran 2015'te Afganistan hükümet güçlerinin Chahardara bölgesinde bir temizleme operasyonu başlatması ile hem Qasem, hem de Ahmad görevlendirilmiştir ve çocuklar, bu operasyon esnasında öldürülmüşlerdir. Operasyonun gerçekleştiği köyde yaşayan aileye yakın bir kaynağa göre:

"Hükümet güçleri karşı saldırıya geçtiğinde hem Qasem hem de Ahmad, yakınlarında yaşayan Zahra adında bir sivil kadın ile birlikte öldürüldü".

Afganistan'da Taliban tarafından kullanılan erkek çocukları çok fazladır. Örneğin aynı raporda, "Atar" kod isimli, 17 yaşında olan, Chahardara bölgesinden bir çocuğun hikâyesine de yer verilmiştir. 6 yaşından beri devam ettiği yerel bir medresede öğrenci olan Atar, Taliban etkisindeki medresede sıkı bir dini eğitim adı altında, yavaş yavaş Taliban güçlerinin kadrosuna dahil edilmiştir. İHİÖ raporuna göre Mayıs veya Haziran 2015'te, Taliban Komutanı B komutasındaki güçler onu asker olarak işe almıştır (Human Rights Watch, 17.02.2016). Ailesinin tüm uğraşlarına rağmen, Atar serbest bırakılmamış ve cephelerde savaştırılan çocuk konumuna düşmüştür. Benzer bir şekilde, "Mati" isimli bir çocuğun hikâyesi de İHİÖ raporunda paylaşılmıştır:

"15 yaşındaki Mati, aynı zamanda Chahardara ilçesine bağlı bir köyde ikamet ediyordu. Haziran 2015'te babasının ölümünden sonra Taliban onu Komutan D komutasındaki silahlı bir gruba dâhil etti. Bir akrabası şunları söyledi: Onu aldattılar. Mati'nin amcası onu geri getirmeye gitti ama Taliban amcasıyla gitmesine izin vermedi. Ardından Afganistan hükümet güçleriyle çatışmalar Temmuz 2015'te patlak verdi ve çatışmada Mati bir hava saldırısında öldürüldü. Öldüğü yer olan Hotagert'te yaşayan arkadaşlar cesedi buldu ve amcasına gelip onu gömdüklerini söylediler" (Human Rights Watch, 17.02.2016).

Cephelerde savaştırılan ve terör suçlarına bulaştırılan çocukların öyküsü pek çoktur. Afganistan'dan son bir örnek olarak, bu bağlamda 15 yaşındaki "Mansur" kod isimli çocuğun biyografisine İHİÖ raporunda yer verilmiştir:

"Kunduz ili Chahardara ilçesine bağlı bir köyde oturuyordu. Mayıs 2015'te silahlı bir gruba alındı. Bir akraba şöyle dedi: Komutan A, patlayıcı yapımında

eğitim görmesi için onu Pakistan'daki Waziristan'a gönderdi. Silahlı gruptaki sorumluluğu, devlet kurumlarına ve hükümet arabalarına IED'leri yerleştirmektir. Aile, serbest bırakılmasını sağlayamadı" (Human Rights Watch, 17.02.2016)

Türkiye’de ve Orta Doğu da faaliyet gösteren PKK’dan farklı olarak Avrasya’nın Balkanları olarak ifade edilen bölge ülkelerinden biri olan Afganistan’da, Pakistan’da, hatta Türkistan Coğrafyasında da izine rastlayabileceğimiz Taliban terör örgütünde, insan kaynağı oluşturmada çocukların kullanıldığı yukarıdaki İHIÖ tipi raporlardan da yola çıkarak gözlenebilmektedir. Bu noktada kullanılan en önemli parametrenin din olduğu ve inanç üzerinden insanların duyguları istismar edilerek çocuklarının kaçırılıp terörize edildiği görülmektedir.

Burada kullanılan argümanın din olması ve ailelerin ve çocukların devşirilmesinde terör örgütlerinin işini oldukça kolaylaştırmaktadır. Yukarıda bahsi geçen İHIÖ raporundan yola çıkarak bir analiz yapıldığında, Taliban tipi dini terör örgütlenmelerinin kurdukları medrese ve benzeri dini eğitim merkezlerinde çocukların eğitildiği görülmektedir. Hemen her aile bölgede çocuğunun bu eğitimi almasını istemekte ve hatta çocuklarını teşvik ederek bu merkezlere göndermektedir. Sonrasında küçük yaşlar da alınıp eğitilen çocuklar, 13’lü yaşlarda artık savaşlarda canlı bomba ve silahlı gerilla olarak kullanılmaya başlanmaktadır. Bu noktada durumu fark eden aileler, çocuklarını medreselerden almak istese de artık bu çok mümkün olmamaktadır.

Bazı aileler ise her şeyin farkında olup, çocuklarını Taliban’ın eğitim merkezleri olan dini eğitim merkezlerine hiçbir koşulda göndermemektedir. Ancak aileler olabildiğince uzak durmaya çalışsalar da, Afganistan’da çocuklar sıklıkla ailelerin ellerinden zorla alınmaktadır.

2.2 Terör Örgütlerinin Kullandığı Çocuk Militanlar

Terör örgütlerinin yanında bölge ülkelerinin sivillere yönelik, insanlık suçu teşkil eden çeşitli uygulamaları, hem kendi ülkelerinde çocukların cepheye gönderilmesine, hem de terör faaliyetlerinde kullanılmasına zemin hazırlamıştır. Bu konuda Azerbaycan topraklarındaki sivilleri hedef alacak şekilde hareket eden Ermenistan’ın çocukları cepheye gönderecek kadar ileri gitmesiyle büyük bir insanlık

suçu işlediği iddia edilmektedir. Azerbaycan Cumhurbaşkanı Yardımcısı Hikmet Hacıyev'in Twitter hesabından (@HikmetHajiyev) paylaştığı görüntüler dikkate alındığında, çocukların saldırılar sırasında Ermeni askerlere yardım ettiği, topları ateşlediği görülmektedir.

Azerbaycan Cumhurbaşkanı Yardımcısı Hacıyev, *"Bu görüntü, Ermenistan'ın çocuk askerleri kullandığını gösteriyor, araştırılması gerekiyor. 15 yaşın altındaki çocukları askere almak ve kullanmak uluslararası insan hakları suçudur ve yasaklanmıştır. Bu bir savaş suçu olarak tanımlanmaktadır"* açıklamasında bulunmuştur (@HikmetHajiyev, 25.10.2020). Bu açıklama, çalışmamızda çocukların gerek savaşlarda, gerek bölücü faaliyetlerde yeri geldiğinde bölge devletleri tarafından da kullanılması durumunu gözler önüne sermektedir.

Konuyla ilgili Çocuk Askerler Küresel Raporu 2001 incelendiğinde bazı kaynaklar, *" kendi bağımsızlığını ilan eden 'Ermeni Dağlık Karabağ Cumhuriyeti'"* tarafından zorunlu olan askere alma yaşının en düşük 17 olduğu ifade edilirken, başka bir kaynağa göre, zorunlu olan askerliğin sadece 18 ile 45 yaş arasındaki erkekler için olduğu ifade edilmektedir. Bazı raporlar ise 14 yaşından küçük çocukların askere alındığını öne sürmektedir. Ancak bunun Karabağ'la mı, yoksa Ermeni kuvvetleriyle mi ilgili olduğu net bir şekilde ortaya koyulamamaktadır (Child Soldiers Global Report 2001 - Azerbaidjan).

Öte yandan Avrasya'daki pek çok terör örgütü, çocukları bünyesinde barındırmakta ve kullanmaktadır. Örneğin Afganistan ve Türkistan Bölgesi'ndeki birçok ülkede terör örgütleri tarafından çocukların kaçınılarak kamplara götürüldüğü ve orada terör eğitimi verildiği ifade edilmektedir (Human Rights Watch, 17.02.2016). Daha sonra terör eğitimi almış çocukların, "intihar bombası" olarak kullanıldığı bilinmektedir (Human Rights Watch, 17.02.2016). Irak ve Şam İslam Devleti (İŞİD) terör örgütünün Irak ve Suriye'de de çocuklar için kurulan özel bir eğitim kampı bulunduğunu da ayrıca İHİÖ Raporunda belirtilmektedir (Human Rights Watch, 17.02.2016). Türkistan Bölgesi'nde söz konusu rapora göre bu durum uzun zamandır vardır. Özellikle sınır bölgelerindeki kampların sayısının oldukça fazla olduğu ifade edilmektedir. Human Rights Watch Raporu'nda *"Afganistan'ın kuzeyindeki Kunduz vilayetinde Taliban, terör eylemlerinde kullanacağı çocukları yetiştirmek amacıyla kamplar kurdu. Burada çocuklara canlı bomba olmayı öğretiyorlar. Çocukların*

yaşları ise 6 ile 8 arasında değişmektedir. Bu çocuklara sokak eylemelerinde nasıl mayın yerleştirecekleri öğretiliyor” şeklinde beyanlarda bulunmaktadır (Human Rights Watch, 17.02.2016). Eğitimlerin ise, 1-6 yıl arasında sürdüğünü bildirilmektedir.

Human Rights Watch Raporuna göre terör örgütleri, kurbanlarının güvenliğini en hızlı şekilde kazanabilmek için çocukları özellikle kullanmaktadır (Human Rights Watch, 17.02.2016). Çünkü küçük çocukların güvenliğini kazanmak ve beyinlerinin yıkanması çok daha kolay olmaktadır. Ayrıca saldırılarda çocuklara uzaktan kumanda ile kontrol edilebilen bombalı düzenekler giydirilerek çocukların kullanıldığı da ifade edilmektedir.

Başta Türkiye olmak üzere, Orta Doğu’da ve 2020 yılında cereyan eden Azerbaycan-Ermenistan Savaşı’nda da PKK’nın insan kaynağı olarak çocukları kullandığı iddia edilmektedir. PKK, Singer’in ifadesiyle bir terör örgütü olarak 1994 yılından beri çocukları çatışmalarında ve eylemlerinde sistematik olarak kullanmaktadır (2006:19). Hatta Marcus; PKK’nın 1990’larda kayıp sayılarındaki artış nedenlerinden birisinin kırsaldan devşirilen zaman zaman yaşları 14-15’e kadar inen çocuklar olduğunu, deneyimsizliklerinin ölme ihtimallerini yükselttiğini ve kaçma eğilimlerini arttırdığını ifade etmektedir (2015: 428). Sayıları net olmamakla birlikte, TEPAV Raporunda yaklaşık 3000 çocuğun PKK tarafından çatışmalarda kullanıldığı ifade edilmektedir (TEPAV, 2012: 16). Bu noktada Türkiye Ekonomik Politikaları Araştırma Vakfı’nın (TEPAV) “Kim Bu Dağdakiler” raporuna bakıldığında şu rakamlar karşımıza çıkmaktadır: Rapora göre PKK’nın özellikle dağ kadrosunu oluşturan insan kaynaklarının %12’si kadın ve %88’inin erkeklerden oluştuğu görülmektedir (2012). Bu kadronun %42’sinin 18 yaşın altında olduğu ayrıca ifade edilmiştir. Yine rapordaki istatistikler incelendiğinde terör örgütünün dağ kadrosuna katılanların % 9.25’inin 15 yaş ve altı olmakla birlikte örgüte katılım yaşının ortalama 17,7 olduğu görülmektedir (TEPAV, 2012: 16). Ayrıca örgütte 14-21 yaş düzeyinde yığılma olduğu Süleyman vd. yürütmüş olduğu çalışmada gözlemlenmiştir (Süleyman vd., 2014: 330). Ekler Resim-1’de, PKK’nın elebaşı Abdullah Öcalan’ın çocuklarla çektiği resim, bu gözlemi destekler niteliktedir.

Stohl, bir dönem PKK’nın 8-12 yaş grubunda yer alan çocuklardan bir tabur oluşturduğu ve tabura ölen PKK liderlerinden bir teröristin kod adını vererek “Tabura

Zaroken Şehit Agit'' (Şehit Agit Çocuk Taburu) şeklinde faaliyet gösterdiğini ifade etmektedir (Stohl, 2002: 281-292'den akt. Aydın, 06.02.2021). Amerika Birleşik Devletleri'nin (ABD) Temmuz 2015'te yayımladığı "İnsan Ticareti Raporu"nda, çocukların PKK'ya katıldığı ifade edilmiş olup; özellikle, Kürt kökenli çocukların kaçırıldıkları ve PKK'ya katılmaya zorlandıkları paylaşılmıştır (ABD Ankara Büyükelçiliği, 2015:1).

T.C. İçişleri Bakanlığı'nın Şubat 2017 yılında yayımladığı *PKK/KCK Terör Örgütünün Çocukları ve Kadınları İstismarı* adlı raporunda ise, PKK'nın Suriye'deki kolu olan PYD/YPG'nin (Suriye Demokratik Birlik Partisi/ Halk Koruma Birlikleri) 15 yaş altındaki çocukları kullandığına yönelik bilgiler mevcuttur. Mayıs 2015'te YPG ve YPJ'nin Afrin bölgesinde, 18 yaş ve üstü kişiler için sözde meşru müdafaa çağrısı yaptığı dile getirilmiş; ancak, 16 yaşında bir kız çocuğunun ailesinin tüm itirazlarına karşın örgüt bünyesine zorla alındığı raporlanmıştır. Aynı raporda PKK'nın geçmişten günümüze çocukları kaçırdığı ve halen bu işlemin devam etmekte olduğu ve sayılarının da tam olarak tespit edilmediği ifade edilmektedir. (T.C. İçişleri Bakanlığı, 2017: 9).

T.C. İçişleri Bakanlığı'nın raporunda da PKK'nın kız çocuklarını istismarı konusu yer almaktadır. Kız çocuklarının duygusal yapılarını kullanarak ve aileleriyle tehdit edilerek dağa çıkmaya ikna edildikleri, sonrasında ise, ayrılmak istediklerinde, şiddette maruz kaldıkları ve ölümle tehdit edildikleri ifade edilmektedir. Ayrıca zor şartlarda kız çocuklarına ağır silah eğitimlerinin verildiği de raporda ifade edilmiştir (2017). Raporda yer alan örgüt üyesi bir kız çocuğunun ifadesi bu değerlendirmeyi destekler niteliktedir. Daha 15 yaşında olan kız çocuğu E.A'nın ifadesi şu şekildedir:

“Van'da meslek lisesine giderken bir PKK'lının örgüt propagandası yaptığını gördüm. Beni görünce örgüte katılmamı istedi, aksi takdirde aileme zarar vereceğini söyledi. Bunun üzerine dediklerini yaptım. Akşam saatlerinde aileme haber vermeden örgüt mezarlığının yanındaki buluşma noktasına giderek örgüte katıldım. Dağda yaşam şartları çok zordu. Ailemi de çok özlemiştim. Nöbet tutarken bir fırsatını bulup kaçarak güvenlik güçlerine teslim oldum. Örgütte Kanas, RPG roket atar ve el bombası eğitimi aldım” (İçişleri Bakanlığı, 2017: 49)

İnsan Hakları İzleme Örgütü, 22 Aralık 2016 tarihli bir raporunda, özellikle PKK'nın Irak'ta çocukları kullanması hususu görüşülmüştür. Bu raporda, kız ve oğlan çocuklarının terör kadrolarına dâhil edildikleri ve çıkmaya çalışanların da ciddi bir şekilde suiistimal edildiği ortaya konulmuştur (Human Rights Watch, 17.02.2016). Bu kapsamda 15 yaşından küçük çocukların çatışmalarda yer aldıkları, kontrol noktalarına yerleştirildikleri ya da silahların temizlenmesi ve hazırlanması gibi işlerde kullanıldıkları ifade edilmektedir.

PKK/KCK Terör Örgütünün çocukları ve kadınları kullanması istatistiksel olarak Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı'nın hazırlamış olduğu Şubat 2017 tarihli raporda da ele alınmıştır:

Tablo 8: 2013-2016 Yıllarında Teslim Olan PKK'lı Sayısı

2013-2016 YILLARINDA TESLİM OLAN PKK'LI SAYISI	
18 Yaş altı	1.199
Diğer	750
Toplam	1.949

Kaynak: İçişleri Bakanlığı, PKK/KCK Terör Örgütünün Çocukları ve Kadınları İstismarı, 2017: 24.

Teslim olan PKK'lılara ait tablo değerlendirildiğinde, PKK'nın terör stratejisi olarak, çocukları silahlı dağ kadrosunda kullandığı görülmektedir. Terör gruplarının, eylemlerinde kendisine bağlı kadrolar yaratmak için, çocukları ideolojik ve silahlı eğitimden geçirmesi ve kendine inandırması daha kolaydır. Yanı sıra güvenlik güçlerinin gerçekleştirdiği operasyonlar sonucunda eleman kaybeden PKK'nın, eleman eksikliğini çocuk katılımını artırarak kapatma çabasıyla hareket ettiği yorumu da, eldeki tablo ışığında yapılabilir. Ayrıca terör örgütünün silahlı çatışma sırasında yaşamını yitiren çocuklar üzerinden yapılan propaganda faaliyetleriyle daha fazla halk desteği almayı amaçladığı da düşünülebilir.

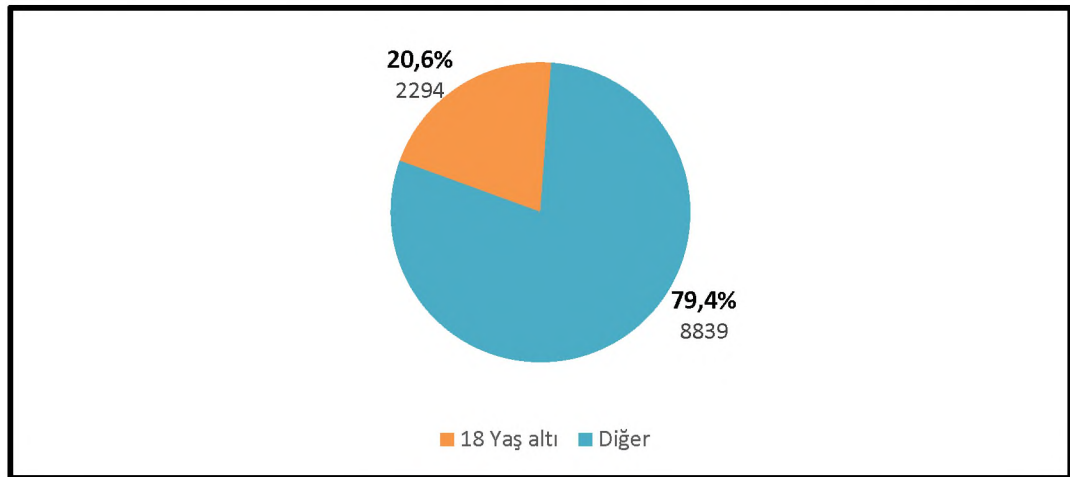
T.C. İçişleri Bakanlığına ait Tablo 9 incelendiğinde, PKK'ya katıldığı belirlenen çocukların yaş dağılımı aşağıdaki gibidir:

Tablo 9: PKK'ya Katılan Çocukların Yaş Dağılımı

Katılım Yaşı	Katılım Sayısı	Toplam Militan Sayısına Oranı
10 ve Alt	15	0,13
11	6	0,05
12	17	0,15
13	52	0,47
14	162	1,46
15	352	3,16
16	697	6,26
17	993	8,92

Kaynak: İçişleri Bakanlığı, PKK/KCK Terör Örgütünün Çocukları ve Kadınları İstismarı, 2017: 25.

Öte yandan T.C. İçişleri Bakanlığının raporundan yola çıkarak, PKK'ya katıldığı tespit edilen kişilerin yaş oranları çizelgesi (Grafik 5)'te sunulmuş olup, ortalama %20'sinin çocuk olduğu görülmektedir:

Grafik 5: PKK'ya Katıldığı Tespit Edilen Çocukların Genele Oranı

Örgüt mensubu çocukların yaşlarına dair değerlendirme yapıldığında, ilginç sonuçlarla karşılaşılmaktadır. Bu hususta aşağıda verilen (Tablo-10) incelendiğinde örgüte katılıp sonrasında pişmanlık içerisinde kaçmayı başarıp güvenlik güçlerine teslim olan çocuklar ile yine çalışmada ortaya konulan birçok parametrenin etkisiyle örgüte katıldığı tespit edilen ve terör suçuna bulaştırılan çocukların yıllara göre yaş ortalaması 16 olarak tespit edilmiştir.

Tablo 10: Teslim Olan ve Örgüte Katıldığı Tespit Edilen Teröristlerin Yaş Ortalaması

TESLİM OLANLAR				ÖRGÜTE KATILDIĞI TESPİT EDİLEN			
YIL/ CİNSİYET	YAŞ ORTALAMASI			YIL/ CİNSİYET	YAŞ ORTALAMASI		
	ERKEK	KADIN			ERKEK	KADIN	
2013	16	16		2013	16	16	
2014	16	15		2014	16	15	
2015	16	16		2015	16	16	
2016	16	16		2016	16	16	
ORTALAMA	16	16		ORTALAMA	16	16	
GENEL ORTALAMA	16			GENEL ORTALAMA	16		

Kaynak: İçişleri Bakanlığı, PKK/KCK Terör Örgütünün Çocukları ve Kadınları İstismarı, 2017: 27.

Afganistan Bölgesine baktığımızda, yine PKK terör örgütünde olduğu gibi Taliban Terör Örgütünün de kadrolarında çocukların kullanıldığını ve bu sayısının her geçen gün daha da arttığını görmekteyiz. Çocukların terör suçlarına bulaştırılması veya cephelerde savaştırılması aşamasında ise, Taliban'ın PKK'dan farklı olarak daha çok dini kullandığı görülmektedir.

İnsan Hakları İzleme Örgütü'nün araştırması, Taliban'ın çocukları patlayıcı cihazların (IED) üretimi ve yerleştirilmesi gibi çeşitli askeri operasyonlar için eğittiğine yer vermektedir (Human Rights Watch, 17.02.2016). Taliban'ın çoğunluğu 13 ve 17 yaşlarında olmak üzere çocuklara askeri eğitim vermek için medrese ve İslami dini okullar adı altındaki yapıları kullandığı görülmektedir. Afganistan kıdemli araştırmacısı Patricia Gossman'ın ifadesi ile *“Taliban'ın sayısı her geçen gün artmakta olan çocukları savaşa sokma stratejisi, kanuna aykırı olduğu kadar alaycı ve acımasız. Afganistanlı çocuklar Taliban isyanı için sömürülmemeli, ailelerinin yanında okullarına gitmelidirler”* şeklindedir (Human Rights Watch, 17.02.2016). Taliban'ın Kunduz'da bulunan kontrol ettiği bölgede medreseler ve eğitim merkezlerinin kurulması da çocuk asker sayısını artırdığı görülmektedir. Kunduz sakinleri İnsan Hakları İzleme Örgütü'ne Taliban'ın 2015 yılında sadece Chahardara bölgesinden 100'den fazla çocuğu bünyesine kattığını ve kullandığını ifade etmişlerdir (Human Rights Watch, 17.02.2016).

İnsan Hakları İzleme Örgütü'nün raporuna göre Taliban, çocukları telkin etmeye erken yaşlardan itibaren başladığı için, çocuklar kolayca savaşıma ikna

edilmektedir (Human Rights Watch, 17.02.2016). Kunduz'da asker olarak kullanılan çocukların yakınlarının İnsan Hakları İzleme Örgütü'ne vermiş oldukları ifadeleri, Taliban'ın çocukları cihad adına kolayca ikna ettikleri yönündedir. Ayrıca aileyi geçindirmekten sorumlu hissetmedikleri bir yaşta oldukları için çocuklar, Taliban tarafından kolayca hedef alınmaktadır. Bununla birlikte, çocuklarını geri almaya çalışan ebeveynler genellikle bunu yapamamaktadır çünkü Taliban, çocukların cihada kararlı olduklarını iddia ederek aileleri geri çevirmektedir (Human Rights Watch, 17.02.2016). Taliban'ın kullandığı çocuk askerlerin aile, akraba ve yakınlarının anlattıkları bu bağlamda oldukça önem arz etmektedir.

SONUÇ

Çocukların, toplumun geleceğinin inşası noktasında önemli oldukları gerçeği, insanlığın tartışmasız uzlaştıkları belki tek konudur. Dolayısıyla suçluluk konusu içerisinde suça sürüklenen çocuklar konusunun şüphesiz tüm toplumlarda en çok önemsenen konu olduğunu ifade etmek yerinde olacaktır. Çünkü bebeklikten başlayarak, 18 yaşına kadar zihinsel ve fiziksel olgunluğa erişen çocuklar, sosyalleşme ve toplumsallaşma sürecindeki rollerinin de henüz farkına varmadıklarından kolayca etki altına alınabilmekte, reşit olmadıklarından kendilerine ait kararlarda söz sahibi olmadıklarından, ailelerinden bağımsız olarak, toplumsal yapıdaki belirsizlikler, sosyo-ekonomik kriz ve politik kaosun hâkim olduğu ortamlarda, terör örgütlerinin de eline düşebilme riski taşıyan varlıklardır.

Yeryüzünün farklı bölgeleri, çatışmaların halen sıcak olduğu, bu bağlamda çocukların sağlıklı olarak büyüüp yetişebileceği bir toplumsal ortamdan uzaktır. Avrasya, Ortadoğu gibi coğrafyalarda da bu durum kendini göstermektedir. Toplumun ve milletin geleceği olan çocukların bir birey olarak topluma ve millete katkı yapması beklenirken, suça sürüklenme oranlarındaki sürekli artış, Avrasya bölgesinin geleceği adına da endişe yaratmaktadır.

Bu konuda yapılmış olan çalışmalardan elde ettiğimiz verilere bakıldığında Dünya'da çocuk gerilla/militan sayılarında net bir veri olmamakla birlikte, 250.000'in üzerinde çocuğun silahlı olduğu ve silahlı birimlerde savaştığı bildirilmektedir (Kekevi&Kılıçoğlu, 2016: 487). Yaklaşık %40'ı kız olan bu çocukların, genel olarak seks kölesi ve bunun yanında suikast ve intihar eylemlerinde kullanıldığı gözlenmektedir (Kekevi&Kılıçoğlu, 2016: 487).

Çalışmamızda “PKK ve Taliban gibi Orta Doğu ve Avrasya coğrafyasında faaliyet gösteren terör örgütlerinin çocukları kullanma gerekçeleri ve çocukları istismarı” konuları birlikte ele alınmıştır. Uluslararası terör örgütlerinden biri olan ve 1984 yılından beri ülkemizde faaliyet gösteren terör örgütü PKK'nın, Türkiye ve Ortadoğu'daki uygulamalarından yola çıkılarak, terör örgütlenmelerinde kullanılan çocukların tipolojisi çıkarılmaya çalışılmıştır.

Rapora göre PKK terör örgütünün özellikle dağ kadrosunu oluşturan insan kaynaklarının %12'si kadın ve %88'inin erkeklerden oluştuğu ifade edilmektedir (TEPAV, 2012: 16). Bu kadronun %42'sinin 18 yaşın altında olduğu ayrıca

belirtilmiştir (TEPAV, 2012: 16). Yine Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı'nın "Kim Bu Dağdakiler" adlı raporundaki istatistikler incelendiğinde, terör örgütünün dağ kadrosuna katılanların %9.25'inin 15 yaş ve altı olmakla birlikte örgüte katılım yaşının ortalama 17,7 olduğu görülmektedir (TEPAV, 2012: 16). Ayrıca örgütte 14-21 yaş düzeyinde yığılma olduğu gözlemlenmektedir. Ergenlerin suç işlemesi, kurallara karşı koymak ve normları kendine göre düzenleme arzusuyla karşımıza çıkmaktadır.

Bu verilerden yola çıkarak, çocukların terör suçuna sürüklenmelerinde ve terör örgütlerine katılma süreçlerinde ailevi sorunlar (Zorla evlilik / gelin değişimi / tercih edilen kişiyle evlenmesine izin verilmemesi, otoriteden kurtulma arzusu, aile içi şiddet, ihmal ve istismar), beyin yıkama (etnik milliyetçilik, intikam duygusu), korkutma ve zorla kaçırma, işsizlik ve ekonomik sorunlar, sevgili, arkadaş ve örgütsel çevre etkisi gibi etkenlerin etkili olduğu, bunun yanı sıra özellikle Avrasya'nın Balkanları şeklinde tanımlanan coğrafyada gözlemlenen mezhepsel ve etnik farklılıklardan ötürü inanç olgusunun çocukların terör suçlarına sürüklenmesinde ve bunun için ikna edilmesinde oldukça etkili olduğu düşünülmektedir. Ancak bu etkenler içerisinde etnik ve dini tutumlarının Avrasya bölgesi özelinde diğer parametrelere oranla daha çok öne çıktığı ve önem arz ettiği görülmektedir.

Çalışma sonuçlarından da görüldüğü üzere, kaosu egemen olduğu coğrafyalarda, doğal kaynak açısından zengin bölgelerde, terör suçuna sürüklenen çocuklara ilişkin çalışmalar yürütmek oldukça önemlidir. Bu kapsamda, buna benzer çalışmaların ilgili birimler tarafından desteklenmesi ve artırılması önerilebilir. Aynı zamanda çalışmaların saha da yapılmasına yönelik faaliyetlerin daha da artırılması sağlanarak daha çok veri toplama imkânı sağlanabilir. Böylece ulusal ve uluslararası düzlemde insanlığın güvenliği içinde daha ayrıntılı verilerin elde edilebileceği ve terörün beslendiği insani kaynağa dair elde edilen bulgular ışığında bu tip taktiklerin önü kesilerek çocukların korunma altına alınması ve daha güçlü ve huzurlu bir dünyanın temellerinin atılacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- ABD Ankara Büyükelçiliği. (2014). *İnsan Hakları Uygulamaları Üzerine Ülke Raporları 2014*.
https://photos.state.gov/libraries/turkey/231771/Public/hrr_turkiye_ozet_2014.pdf
- ABD Ankara Büyükelçiliği. (2015). *ABD Ankara Büyükelçiliği ABD Dışişleri Bakanlığı 2015 İnsan Ticareti Raporu Türkiye Bölümü*.
https://photos.state.gov/libraries/turkey/1131523/HR/TIPR2015_turkey_turkceUPD.ATED.pdf
- Ambrosio, T. (2011). Unfreezing the Nagorno-Karabakh Conflict? Evaluating peace-making efforts under the Obama Administration. *Ethnopolitics: Formerly Global Review of Ethnopolitics*, 10(1), 93-114.
- Amnesty International USA (2007). *Children's rights: the future starts here*
<https://www.amnesty.org/en/press-releases/2007/11/uganda-justice-system-fails-victims-sexual-violence-20071130/> (Erişim Tarihi: 22.05.2021).
- Alacakaptan, U. (1970). *Suçun unsurları*: Sevinç Matbaası.
- Ali, Ö. N., & Erdem, G. H. (2012). Kim Bu Dağdakiler ? *TEPAV (Türkiye Ekonomi Politikaları Vakfı), Ankara*. http://www.tepav.org.tr/upload/files/1335350447-.Kim_Bu_Dagdakiler.pdf (Erişim Tarihi: 10.10.2013).
- Armenia and Azerbaijan*. (2021, May 17). European Civil Protection and Humanitarian Aid Operations - European Commission.
https://ec.europa.eu/echo/where/europe/armenia-and-azerbaijan_en
- Asal, Uğur Y. (2013). Dağlık Karabağ Sorunu'nun çatışma çözümü perspektifinden analizi. R. K. Karaca (Ed.) *Asya'da Güvenlik Sorunları ve Yansımaları içinde* (ss. 57-81). İstanbul: Bilgesam Yayınları.
- Aydın, G. (2012, 19.02.2012). PKK'nın çocukları. *Hürriyet*.
<https://www.hurriyet.com.tr/gundem/pkk-nin-cocuklari-19951667>
- Bartollas, C., & Schmallegger, F. (2017). *Çocuk Suçluluğu* (D. Yücel & M. B. Gönültaş Eds.).
- Black, S. (2018). *Psikopati*. İstanbul: Koridor Yayıncılık.

- Caspersen, N. (2008). Between puppets and independent actors: Kin-State involvements in the conflicts in Bosnia, Croatia and Nagorno Karabakh. *Ethnopolitics: Formerly Global Review of Ethnopolitics*, 7(4), 357-372.
- Child Soldiers Global Report 2001 - Azerbaijan, E.T.01.08.2021, <https://www.refworld.org/docid/49880614c.html>
- Coalition to Stop the Use of Child Soldiers (2008). *Child Soldiers Global Report 2008*, London, 406-407.
- Çetinkaya, B. (2018). *Çocuk Ruh Sağlığı* : Pegem Akademi Yayıncılık
- Çocuk Ruh Sağlığı*. (1998). Ankara: Özgür Yayınları.
- Çocuk Suç ve Sokak : Sokakta Yaşayan Suç İşleyen ve Suça Maruz Kalan Çocuklar*: T.C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü.
- Dergi, D. (2018). SUÇA İTİLEN ÇOCUKLAR VE İTİLME SEBEPLERİ. <https://daimondergi.wordpress.com/2018/09/27/suca-iten-cocuklar-ve-iten-sebepleri/>
- Dictionary, A. N. L. Andrews's Freund revised by Lewis and Short. *Harper's Latin Dictionary*. New York, American Book Co.
- Dilli, Ş. (2010) 'Azınlık Yayınları' Üzerine Terminolojik Bir Değerlendirme. In C. BİLGİLİ & N. AKBULUT (Ed.). *Kırılan Kalıplar I : Kitle İletişimi ve Kültürel Dönüşüm* (s.149-164). İstanbul: Beta.
- Dilli, Ş. (2019). *Médias et minorités: Considérations théoriques et terminologiques*. Ankara: İmaj.
- Dilli, Ş. & Öztürk, K. (2021). Risk Grubundaki Çocuklar. In R. ÇAKIR & E. ALACADAĞLI (Ed.), *Sivil Toplum, Demokrasi ve Kent Yönetimi* (s.382-399). Ankara: Astana.
- Dünya Bülteni. (2014). PKK'nın kaçırdığı çocuk sayısı açıklandı. <https://www.dunyabulteni.net/guncel/pkknin-kacirdigi-cocuk-sayisi-aciklandi-h299409.html>
- e-psikiyatri. (2019). Çocukların suça itilme nedenleri. <https://www.e-psikiyatri.com/cocuklarin-suca-iten-nedenleri>
- Ergun, A. (2008). Güney Kafkasya'da etnik temizlik ve çatışma: Azerbaycan ve Ermenistan ulusal kimliklerinde Karabağ Sorunu. *Doğu Batı Dergisi*, 11(44), 197-207.

- German, T. (2012). The Nagorno-Karabakh Conflict between Azerbaijan and Armenia: Security issues in the Caucasus. *Journal of Muslim Minority Affairs*, 32(2), 216-229.
- Guillaume, G. (2004). Terrorism and international law. *International & Comparative Law Quarterly*, 53(3), 537-548.
- Gürbüz V. M. (2010). Günümüz Türk Dış Politikasında Kafkasya ile ilişkiler. C. Yenigün & E. Efegil (Ed.) *Türkiye 'nin değişen dış politikası* içinde (ss. 265-288). Ankara: Nobel Yayınları.
- Hoiskar, A. H. 2001. "Underage and Under Fire: An Enquiry into the Use of Child Soldiers 1994-8". *Childhood* 8 (3): 340-360
- Human Rights Watch. February 17, 2016. *Afghanistan: Taliban Child Soldier Recruitment Surges. Children Trained in Madrasas to Fight, Plant IEDs:* <https://www.hrw.org/news/2016/02/17/afghanistan-taliban-child-soldier-recruitment-surges>
- Hürriyet. (2020). İşgal altındaki Karabağ'da Ermenistan-PKK/YPG işbirliği! <https://www.hurriyet.com.tr/dunya/iskal-altindaki-karabagda-ermenistan-pkk-ypg-isbirligi-41625642>
- İçişleri Bakanlığı. (2017). *PKK/KCK Terör Örgütünün Çocukları ve Kadınları İstismarı*. <https://www.icisleri.gov.tr/kurumlar/icisleri.gov.tr/IcSite/strateji/deneme/YAYINLAR/%C4%B0%C3%87ER%C4%B0K/pkkckcocukwebicin.pdf>
- İçli, T. G. (2009). *Çocuk suç ve sokak: sokakta yaşayan, suç işleyen ve suça maruz kalan çocuklar: Ankara ve İstanbul örneği, çözümler ve öneriler*. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü
- İşeri, E. (2010). Türkiye'nin yeni dış politika etkinliğinin Kafkasya'daki sınırları: Ermenistan boyutu. C. Yenigün & E. Efegil (Ed.) *Türkiye 'nin değişen dış politikası* içinde (ss. 247-264). Ankara: Nobel Yayınları.
- İşyar, Ö. G. (2018). *Avrasya ve Avrasyacılık*: Dora Yayınları.
- It Is a Free World. (2007) *Child Soldiers* <http://itsafreeworld.wordpress.com/2007/12/11/child-soldiers/#more-36> (Erişim Tarihi: 16.03.2021)

- Kekevi, S., & Kılıçoğlu, G. (2016). *Uluslararası Hukuk Açısından Çocuk Askerler ve Pkk'nın Çocuk Askerleri/Militanları*. Ankara Barosu Dergisi(3), 483-510.
- Karasar, N. (2020). *BİLİMSEL ARAŞTIRMA YÖNTEMİ: Kavramlar İlkeler Teknikler*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Kasim, K. (2012). American policy toward the Nagorno-Karabakh Conflict and implications for its resolution. *Journal of Muslim Minority Affairs*, 32(2), 230-244.
- Kunt, V. (2003). *Suç ve Çocuk*. ANKARA ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER,
- Marinucci, G., & Dolcini, E. (2019). *Manuale di Diritto Penale*: Giuffrè Editore.
- Milliyet. (1971). *Milliyet*, p. 1. <http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/Arsiv/1971/03/13>
- Milliyet. (1994). *Milliyet*. <http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/Arsiv/1994/09/14>
- Noguchi, Y. (2002). ILO Convention No. 182 on the worst forms of child labour and the Convention on the Rights of the Child. *International Journal of Childrens Rights*, 10, 355-369.
- Obote-Odora, A. (1999) "Legal Problems with Protection of Children in Armed Conflict" . Murdoch University Electronic Journal of Law 6 (2).
http://www.murdoch.edu.au/elaw/issues/v6n2/obote-odora62_text.html
(Erişim tarihi: 03.06.2021)
- Özder, A. (2013). Avrasya Kavramı ve Önemi (The Concept of Eurasia and its Importance). *Avrasya İncelemeleri Dergisi (AVİD)*, II/1 (2013), 65-88.
- Özeren, S., Sever, M., Yılmaz, K., & Sözer, A. (2014). Whom Do They Recruit?: Profiling and Recruitment in the PKK/KCK. *Studies in Conflict & Terrorism*, 37(4), 322-347. doi:10.1080/1057610X.2014.879381
- Özkan, B. (2008). Who gains from the 'No war no peace' situation? A critical analysis of the Nagorno-Karabakh Conflict. *Geopolitics*, 13(3), 572-599.
- Öztürk, K. (2020). Türkiye'de Çocuk Olmak. In Ş. DİLLİ (Ed.), *Suçta Sürüklenen Çocuklar* (pp. 233-254): Pegem Akademi Yayıncılık.
- Özyılmaz, E. V. (2013). GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE DAĞLIK KARABAĞ. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 15(2), 191.
- Petee, T. A., & Kowalski, G. S. (1993). Modeling Rural Violent Crime Rates: A Test of Social Disorganization Theory. *Sociological Focus*, 26(1), 87-89.
doi:10.1080/00380237.1993.10570998

- Polat, O., & Gldoğan, E. (2010). Çocuk Askerler: Psikolojik, Sosyal ve Fiziksel Sorunlar. *Uluslararası Güvenlik ve Terörizm Dergisi*, 1(1), 105-124.
- Rehimov, R. (2020, Kasım 13). *Azerbaycan'da Dağlık Karabağ'da savaşıyan PKK/PYD/YPG terör örgütü üyelerine soruşturma açıldı*.
<https://www.aa.com.tr/tr/azerbaycan-cephe-hatti/azerbaycanda-daglik-karabagda-savasan-pkk-pyd-ypg-terror-orgutu-uyelerine-sorusturma-acildi/2042998>
- Selçuk, S. (2014). Suç, Suçun Öz Nitelikleri ve Tanımı. Beta Yayınevi, s 85-106
- Singer, P. W. (2006). *Children at War*: Universty of California Press.
- Soanes, C., & Stevenson, A. (2003). *Oxford dictionary of English* (2 ed.): Oxford University Press.
- Söker, Ç. (2017). Dağlık Karabağ Sorunu'nun Çatışmayı Çözme Perspektifinden İncelenmesi. *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 8(16), 555-574.
- Stohl, R. (2002). Targeting Children: Small Arms and Children in Conflict. *The Brown Journal of World Affairs*, 9(1), 281-292.
<http://www.jstor.org/stable/24590291>
- Süleyman, Ö., Alper, S. M., & Oğuzhan, B. (2014). Whom do they recruit?:Profiling and recruitment in the PKK/KCK. *Studies in Conflict & Terrorism*, 37(4), 322-347.
- Svendby, R. (06.06.2012). "Invisible Child Soldiers".
<http://sciencenordic.com/invisible-child-soldiers>
- Tannock, C. (2013). The EU's commitment in Nagorno-Karabakh and required steps ahead. M. Kambeck ve S. Ghazaryan (Ed.) *Europe's next avoidable war: Nagorno-Karabakh içinde* (ss. 185-198). Londra: Palgrave Macmillan.
- Tağıyev, K. (2013). Siyasi tarih bağlamında Azerbaycan'da din eğitiminin gelişimi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(28), 380-289.
- TBMM. (2013). *Terör ve şiddet olayları kapsamında yaşam hakkı ihlallerini inceleme raporu*. Ankara: TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu
- TBMM. (2021). *Ermenistan'ın Azerbaycan'a Saldırması İle Başlayan Gerilim Ve Çatışma Sürecinde Yaşanan Hak İhlalleri Ve Türkiye'deki Ermeni*

- Vatandaşlarımızın Durumuna İlişkin Raporu*. Ankara: TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu
- Terörle Mücadele Kanunu. (12/4/1991).
- <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.3713.pdf>
- Türk Dil Kurumu. (Ed.) (2019) Türkçe Sözlük (11. baskı (2011 baskısının tıpkıbasımı) ed.). Ankara.
- Türkçe Sözlük. (2011). Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Uzer, U. (2012). Nagorno-Karabakh in regional and world politics: A case study for nationalism, realism and Ethnic conflict”, *Journal of Muslim Minority Affairs*, 32(2), 245-252.
- Wessells, M. G. (2006). *Child soldiers: From violence to protection*: Harvard University Press.
- Yağbasan, Y. (2012). Çocuk Suçluluğunun Sosyolojik Boyutu.
- http://www.turkhukuk sitesi.com/makale_1469.htm
- Yavuzer, H. (1986). *Psiko-Sosyal Açıdan Çocuk Suçluluğu*: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Yavuzer, H. (2019a). *Çocuk Psikolojisi*: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (2019b). *Çocuk ve Suç*: Remzi Kitabevi.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yörükoğlu, A. (1998). *Çocuk Ruh Sağlığı*: Özgür Yayınları.
- Yörükoğlu, A. (2007). *Değişen Toplumda Aile ve Çocuk*: Özgür Yayınları.

EKLER

Resim-1: Abdullah Öcalan Çocuk Militanlarla

Kaynak: Kekevi & Kılıçoğlu, Uluslararası Hukuk Açısından Çocuk Askerler ve Pkk'nın Çocuk Askerleri/Militanları, 2016: 497.

Resim-2: PKK'nın Çocuk Komutanı Reşo

Kaynak: Kekevi & Kılıçoğlu, Uluslararası Hukuk Açısından Çocuk Askerler ve Pkk'nın Çocuk Askerleri/Militanları, 2016: 498.

Resim-3: PKK Tarafından Örgüt Kampına Dâhil Edilmiş Kız Çocuğu

Kaynak: İçişleri Bakanlığı, PKK/KCK Terör Örgütünün Çocukları ve Kadınları İstismarı, 2017: 12.

Resim-4: PKK'lı Kız Çocukları ve Genç Kızlar

Kaynak: İçişleri Bakanlığı, PKK/KCK Terör Örgütünün Çocukları ve Kadınları İstismarı, 2017: 47.

Resim-5: Çocuklar 26 Temmuz 2012'de Kabil'de bir medresede duvardaki bir delikten Kuran okurken görülüyor

Kaynak: <https://www.hrw.org/news/2016/02/17/afghanistan-taliban-child-soldier-recruitment-surges#>, E.T:08.03.2021

Resim-6: Sivil Yerleşim Yerlerine Yapılan Saldırıların Sonucu Yaralan Çocuk

Kaynak: TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, Ermenistan'ın Azerbaycan'a Saldırması İle Başlayan Gerilim Ve Çatışma Sürecinde Yaşanan Hak İhlalleri Ve Türkiye'deki Ermeni Vatandaşlarımızın Durumuna İlişkin Rapor, 27. Dönem 4. Yasama Yılı, Nisan 2021

ÖZGEÇMİŞ